

ULUSLARARASI TOPLANTISI
3rd INTERNATIONAL MEETING

RoGeMoPorTur

Roman Geometric Mosaics of Portugal and Turkey

KONU / THEME

ANTİK MOZAIKLERDE KİŞİLEŞTİRMELER VE ALEGORİLER
PERSONIFICATIONS AND ALLEGORIES IN ANCIENT MOSAICS

19-21 HAZİRAN / JUNE 2026

İZNİK (NICAEA), BURSA / TÜRKİYE
İZNİK VAKFI YERLEŞKESİ VAKIF SOKAK NO:9

3. ULUSLARARASI TOPLANTISI 3rd INTERNATIONAL MEETING

RoGeMoPorTur

Roman Geometric Mosaics of Portugal and Turkey

KONU / THEME

ANTİK MOZAIKLERDE
KİŞİLEŞTİRMELER VE ALEGORİLER
PERSONIFICATIONS AND
ALLEGORIES IN ANCIENT MOSAICS

19-21 HAZİRAN / JUNE 2026

İZNİK (NİCAEA), BURSA / TÜRKİYE
İZNİK VAKFI YERLEŞKESİ VAKIF SOKAK NO:9

SEMPOZYUM PROGRAMI & ÖZETLER
SYMPOSIUM PROGRAM & ABSTRACTS

BURSA - 2026

BİLİMSEL KOMİTE / SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. José María Álvarez Martínez (Spain/İspanya)

Prof. Dr. Orhan Bingöl

(Ankara University/Karabük University, Professor Emeritus - Türkiye)

Prof. Dr. Birol Can (Uşak University - Türkiye)

Prof. Dr. André Carneiro (Évora University- Portugal/Portekiz)

Assoc. Prof. Dr. Murat Cura (Ankara Hacı Bayram Veli University - Türkiye)

Prof. Dr. Ersin Çelikbaş (Karabük University -Türkiye)

Prof. Dr. Katherine Dunbabin (U.S.A/A.B.D.)

Dr. Maria de Jesus Duran Kremer

(IHA-NOVA FCSH-IN2PAST, APECMA - Portugal/Portekiz)

Prof. Dr. José d'Encarnaçao (University of Coimbra, CEAACP - Portugal/Portekiz)

Assoc. Prof. Dr. Seçkin Evcim (Ordu University -Türkiye)

Prof. Dr. Sílvia Ferreira (IHA-NOVA FCSH-IN2PAST - Portugal/Portekiz)

Prof. Dr. Carlos Jorge Gonçalves Soares Fabião (University of Lisbon - Portugal/Portekiz)

Prof. Dr. Anne-Marie Guimier-Sorbets

(Université Paris-Nanterre - AIEMA, Paris - France /Fransa)

Prof. Dr. Gülgün Koroğlu (Mimar Sinan Fine Arts University - Türkiye)

Prof. Dr. İ. Hakan Mert (Bursa Uludağ University - Türkiye)

Prof. Dr. Luz Neira Jiménez (University Carlos III, Department of Humanities and Communication, AIEMA Spain/İspanya)

Prof. Dr. Demetrios Michaelides (University of Cyprus; President Emeritus, International Committee for the Conservation of Mosaics, Cyprus/Kıbrıs)

Prof. Dr. Trinidad Nogales Basarrate

(Museo Nacional de Arte Romano, Mérida, Spain/İspanya)

Prof. Dr. João Pedro Pereira da Costa Bernardes

(University of Algarve, CEAACP, Portugal/Portekiz)

Prof. Dr. Mehmet Önal (Harran University - Türkiye)

Prof. Dr. Banu Özdilek Tıbıkoğlu (Mustafa Kemal University -Türkiye)

Assoc. Prof. Dr. Gökçen Kurtuluş Öztaşkın (Pamukkale University -Türkiye)

Prof. Dr. David Parrish (Purdue University -U.S.A/A.B.D.)

Dr. Miguel Fonte Pessoa (APECMA, - Portugal/Portekiz)

Prof. Dr. Yasemin Polat (Ege University - Türkiye)

Prof. Dr. Derya Şahin (Bursa Uludağ University - Türkiye)

Prof. Dr. Mustafa Şahin (Bursa Uludağ University - Türkiye)

Prof. Dr. Y. Selçuk Şener (Ankara Hacı Bayram Veli University - Türkiye)

DÜZENLEME KOMİTESİ / ORGANISING COMMITTEE

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü /
Ministry of Culture and Tourism, General Directorate of Cultural Assets and Museums
Bursa Büyükşehir Belediyesi / Bursa Metropolitan Municipality
İzmit Kaymakamlığı / İzmit District Governorship
İzmit Belediyesi / İzmit Municipality
İzmit Müzesi / İzmit Museum
İzmit Vakfı / İzmit Foundation
BUU Mozaik Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi / Mosaic Research Center at
Bursa Uludağ University (AIEMA – Türkiye)
IHA- FCSH NOVA Üniversitesi / IN2PAST / IHA- FCSH NOVA University / IN2PAST

AKADEMİK SEKRETERYA / ACADEMIC SECRETARIAT

Dr. Nur Deniz Ünsal, Bursa Uludağ University
Dr. Hazal Çıtakoğlu Ekmekçi, Bursa Uludağ University
Dr. Serap Ala Çelik, Bursa Uludağ University
Dr. Gonca Gülsefa, Bursa Uludağ University
Dr. İmran Satış, İzmit Foundation

SEMPOZYUM PROGRAMI / SYMPOSIUM PROGRAM

- 09:30-10:15**   **Kayıt / Registration (İzник Belediyesi / İznik Municipality)**
- 10:15-11:00**   **Açılış Konuşmaları / Opening Speeches**
-
- 11:00-12:00**   **Oturum 1 / Session 1 (İzник Belediyesi / İznik Municipality)**
Moderatör / Moderator: Mustafa Şahin
- Yusuf Kahveci, N. Nazan Canverdi, Doruk Bayrak, Tolga Koparal**
“2025 Rescue Excavation at the Mosaic Site on Afyonsultan Street /
Afyonsultan Sokak Mozaikli Alan 2025 Yılı Kurtarma Kazısı”
Seçil Çokoğullu
“A Newly Discovered Mosaic in İznik/Nicaea: The Bounty of Askania /
İznik/Nikaia’da Yeni Keşfedilen Bir Mozaik: Askania’nın Bereketi”
-
- 12:15-14:15**   **Öğle Molası / Lunch Break (İzник Vakfı / İznik Foundation)**
-
- 14:30-15:40**   **Oturum 2 / Session 2 (İzник Vakfı / İznik Foundation)**
Moderatör / Moderator: Derya Şahin
- 14:30-14:50**   **Hazal Çıtakoğlu Ekmekçi, Mustafa Şahin**
“The Gender of Personification, Symbols and Meanings: The Case of
Thalassa / Kişileştirmenin Cinsiyeti, Semboller ve Anlamları:
Thalassa Örneği”
- 14:50-15:10**   **Maria Jesus Duran Kremer**
“The Imagery in Roman Mosaics from Lusitania: Decoration or Socio-
Cultural Statement? / Lusitania Roma Mozaiklerindeki Görsel
Tasvirler: Dekoratif Bir Tercih mi, Sosyo-Kültürel Bir Mesaj mı?”
- 15:10-15:30**   **Hatice Pamir**
“Calendar Mosaic from Epiphaneia in the Issos Plain: An Evaluation of
the Personification of the Months and their Associated Zodiac Signs
/ Issos Ovası’ndaki Epiphaneia’dan Takvim Mozaği: Ayların
Kişileştirilmesi ve Bunlarla İlişkili Burçlar Üzerine Bir Değerlendirme”
-
- 15:30-15:40**   **Tartışma / Discussion**
-
- 15:40-16:00**   **Kahve Molası / Coffee Break**
-
- 16:00- 17:10**   **Oturum 3 / Session 3 (İzник Vakfı / İznik Foundation)**
Moderatör / Moderator: Maria Jesus Duran Kremer
- 16:00-16:20**   **Nur Deniz Ünsal, Derya Şahin**
“Seasonal Personifications in the Amisos Mosaic / Amisos Mozağindeki
Mevsimlerin Kişileştirilmiş Tasvirleri”

- 16:20-16:40 **Gamze Hasdemir Bozkuş**
“From the Seasons to the Annual Cycle: Allegorical Personifications in Eastern Mediterranean Mosaics / Mevsimlerden Yıl Döngüsüne: Doğu Akdeniz Mozaiklerinde Alegorik Kişileştirmeler”
- 16:40-17:00 **Sebastián Vargas-Vázquez, Alba León López, Alberto Villarejo de Torres**
“Depictions of the Calendar and the Planetarium in Roman Mosaics from the Iberian Peninsula / İber Yarımadası Roma Mozaiklerinde Takvim ve Kozmik Düzen Tasvirleri”
- 17:00-17:10 **Tartışma / Discussion**

İznik Vakfı Sunumu ve İznik Çini Atölyesi Ziyareti
İznik Foundation Presentation and İznik Tile Workshop Visit

Akşam Yemeği / Dinner

2. GÜN: 20 HAZİRAN 2026 CUMARTESİ / DAY 2: 20 JUNE 2026 SATURDAY
İZNİK VAKFI / İZNIK FOUNDATION

- 09:30-10:40 **Oturum 4 / Session 4**
Moderatör / Moderator: Hatice Pamir
- 09:30-09:50 **Banu Özdilek, H. Onur Tıbbıkoğlu**
“Issos Epiphaneia (Hatay-Erzin) Stoa. The Calendar Mosaic with Rural Activities and Zodiac Iconography / Issos Epiphaneia (Hatay-Erzin) Stoası. Kırsal Aktivite ve Zodiak Anlatımlı Takvim Mozaığı”
- 09:50-10:10 **Miguel Pessoa, Sónia Vicente, Ana Ravara**
“Echoes of the East: Oriental Luxury and Proto-Byzantine Aesthetics in the “Seasons” Mosaics of the Roman Villa of Rabaçal (Penela, Portugal) / Doğu'nun Yankıları: Rabaçal Roma Villası'nın (Penela, Portekiz) “Mevsimler” Mozaiklerinde Doğulu Lüks ve Proto-Bizans Estetiği”
- 10:10-10:30 **Örgü Dalgıç**
“Personifications of the Seasons in the Mosaics of Constantinople / Konstantinopolis Mozaiklerinde Mevsim Kişileştirmeleri”
- 10:30-10:40 **Tartışma / Discussion**
-
- 10:40-11:00 **Kahve Molası / Coffee Break**
-
- 11:00-12:30 **Oturum 5 / Session 5**
Moderatör / Moderator: Miguel Pessoa
- 11:00-11:20 **Jorge António**
“Medusa, Petrified Time and Endless Time in Roman Mosaics / Roma Mozaiklerinde Medusa, Taşlaşmış Zaman ve Sonsuz Zaman”

- 11:20-11:40** **İtr Lir Tan Senesi - Gülgün Köroğlu**
“Personifications of the Jordan River Seen in Wall Mosaics and Frescoes Depicting Scenes of Jesus’ Baptism in Byzantine Civilization / Bizans Uygurluğunda İsa’nın Vaftizi Sahnelerinin Betimlendiği Duvar Mozaik ve Fresklerinde Görülen Ürdün Nehri Kişileştirmeleri”
- 11:40-12:00** **Fernando Regueras Grande, Caridad San José**
“Images of Time in the Roman Mosaics of the Duero Basin (Castilla y León, Spain) / Duero Havzası Roma Mozaiklerinde Zamannın Tasvirleri (Castilla y León, İspanya)”
- 12:00-12:20** **Ozan Hetto**
“The Iconography of Time through Mythology, Nature, and the Seasons in the Late Roman - Early Byzantine Villa Mosaics of Sinop Meydankapı / Sinop Meydankapı Geç Roma - Erken Bizans Villa Mozaiklerinde Mitoloji, Doğa ve Mevsim Yoluyla Zamannın İkonografisi”
- 12:20-12:30** **Tartışma / Discussion**
-
- 12:30-14:30** **Öğle Molası / Lunch Break**
- 14:30-15:30** **Kültürel Program / Cultural Program**
(İznik Göl Bazilikası Ziyareti / Visit to the İznik Lake Basilica)
-
- 15:30-16:40** **Oturum 6 / Session 6**
Moderatör / Moderator: Gülgün Köroğlu
- 15:30-15:50** **Feritřah Soykal Alanyalı**
“The Kalliope Mosaic in Side: Archaeological Context and Iconographic Interpretation / Side’deki Kalliope Mozaği: Arkeolojik Bağlamı ve İkonografik Yorumu”
- 15:50-16:10** **Reyhan Şahin**
“Seraphim Iconography in Byzantine Mosaics: The Representation of a Celestial Being / Bizans Dönemi Mozaiklerinde Seraphim İkonografisi: Göksel bir Varlığın Temsili”
- 16:10-16:30** **Tolga Koparal, Ali Kazım Öz, Gülşen Kutbay, Doruk Bayrak, Eren Ertem Erten**
“Ship and Hunting Mosaics in Nicaea / İznik’te Bulunan Gemi ve Av Mozaikleri”
- 16:30-16:40** **Tartışma / Discussion**
-
- 16:40-16:50** **Kahve Molası / Coffee Break**
-
- 16:50-18:00** **Oturum 7 / Session 7**
Moderatör / Moderator : Feritřah Soykal Alanyalı
- 16:50-17:10** **Sanem Soylu Yılmaz**
“Melchizedek: The Visualization of Ritual / Melkizedek: Ritüelin Görselleştirilmesi”

- 17:10-17:30** **Sebastián Vargas-Vázquez, Alba Gómez Romero, Celia Naranjo Cruz**
“Mosaic Representations and Scenes Evoking Time / Zamanı
Çağrıştıran Mozaik Tasvirleri ve Sahneler”
- 17:30-17:50** **Şebnem Ersin**
“Farewell to Earth: The Ascension of Elijah in the Mosaic of the Chapel
of San Aquilino / “Yeryüzüne Veda: San Aquilino Şapeli Mozaği'nde
İlyas'ın Göğe Yükselişi”
- 17:50-18:00** **Tartışma / Discussion**

Akşam Yemeği / Dinner

3. GÜN: 21 HAZİRAN 2026 PAZAR / DAY 3: 21 JUNE 2026 SUNDAY
İZNİK VAKFI / İZNİK FOUNDATION

Çevrim İçi Sunumlar / Online Presentations

- 09:30-11:00** **Oturum 8 / Session 8**
Moderatör / Moderator : Örgü Dalgıç
- 09:30-09:50** **Kutalmış Görkay**
“Allegory, and Symbolism: The Mosaics, Patrons, and Inhabitants of
the Houses of Zeugma / Alegori ve Sembolizm: Zeugma Evlerinin
Mozaikleri, Banileri ve Sakinleri”
- 09:50-10:10** **Bertrand Houix**
“The Seasons Theme in the Nîmes Mosaic / Nîmes Mozaği'nde
Mevsimler Teması”
- 10:10-10:30** **Lihi Habas**
“Classical Personifications in Domestic, Public, and Religious Spaces:
Mosaic Floors in the Southern Levant during the Byzantine Period /
Ev, Kamusal ve Dini Mekanlarda Klasik Kişileştirmeler: Bizans
Döneminde Güney Levant'taki Mozaik Zeminler”
- 10:30-10:50** **Laura Caso**
“Apollo and Marsyas on the Mosaic of the Four Seasons from the
Ancient Thysdrus (El Jem) in Roman North Africa / Roma Kuzey
Afrikası'ndaki Antik Thysdrus'tan (El Jem) Dört Mevsim Mozaği'nde
Apollon ve Marsyas”
- 10:50-11:00** **Tartışma / Discussion**
-
- 11:00-11:10** **Kahve Molası / Coffee Break**

11:10-12:20

Oturum 9 / Session 9

Moderatör / Moderator : Maria Jesus Duran Kremer

11:10-11:30

Ekaterina Zhurbina

“The Image of Wind in the Ancient Roman Mosaic Art: The Evolution of Iconography. Winds as a Part of Cosmogony / Antik Roma Mozaik Sanatında Rüzgâr İmajı: İkonografinin Gelişimi. Kozmogoninin Bir Parçası Olarak Rüzgârlar”

11:30-11:50

Paola Chini

“Mosaics Depicting the Seasons in Rome and Isola Sacra Known from Archive Documents: New Readings / Arşiv Belgelerinden Bilinen Roma ve Isola Sacra'daki Mevsim Tasvirli Mozaikler: Yeni Değerlendirmeler”

11:50-12:10

Prolet Decheva

“In the Guise of the Domina: Late Antique Personifications and their Elite Patrons / Domina Suretinde: Geç Antik Çağ Alegorik Kişileştirmeleri ve Seçkin Koruyucuları”

12:10-12:20

Tartışma / Discussion

12:20-12:30

Kahve Molası / Coffee Break

12:30-12:45

Kapanış Oturumu / Closing Session

Mustafa Şahin, Maria Jesus Duran Kremer

Öğle Molası / Lunch Break

Kültürel Program / Cultural Program

(İznik Şehir Turu / İznik City Tour)

ÖZETLER / ABSTRACTS

Bildiri özetleri katılımcıların soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.
Abstracts are listed in alphabetical order according to the surname of the participants.

MEDUSA, PETRIFIED TIME AND ENDLESS TIME IN ROMAN MOSAICS

Jorge Ant3nio*

ABSTRACT

Ovid recreates the Greek myth of Medusa, giving her a past, a lifetime. From a beautiful woman and object of desire in the civilised world to a repulsive and deadly monster of barbarism, she is then sacralised, humanised and returned to civilisation.

Athena's shield, used by Perseus, is like a mirror, a metaphor for time, an allegory for the time to come, as represented in a mosaic from Sparta.

After her death, Medusa retained her fatal power, so Perseus used her head to petrify Khetos, who was tormenting Andromeda, as exemplified by the mosaics of Conimbriga and Zeugma. Medusa had the power to petrify, to end the life not only of animals but also of deities, such as the Titan Atlas, who was turned to stone by Perseus.

The placement of Medusa's head on Athena's shield or aegis signified the goddess's ultimate triumph and the end of the Gorgon. However, this episode did not represent the end, but rather the moment of Medusa's sacralisation and immortalisation.

Keywords: Medusa, Athena, Perseus, Time, Mosaics.

ROMA MOZAIKLERİNDE MEDUSA, TAŞLAŞMIŞ ZAMAN VE SONSUZ ZAMAN

ÖZ

Ovidius, Medusa'nın Yunan mitini yeniden kurgulayarak ona bir geçmiş, bir yaşam öyküsü kazandırır. Medeniyet dünyasında güzel bir kadın ve arzu nesnesiyken, barbarlığın iğrenç ve ölümcül bir canavarına dönüşen Medusa, daha sonra kutsallaştırılır, insancillaştırılır ve medeniyete geri döndürülür.

Perseus'un kullandığı Athena'nın kalkanı, bir ayna gibidir; zamanın bir metaforu, gelecek zamanın bir alegorisidir; bu, Sparta'daki bir mozaikte de tasvir edilmiştir.

Ölümünden sonra Medusa ölümcül gücünü korudu, bu yüzden Perseus, Conimbriga ve Zeugma mozaiklerinde örneklendiği gibi, Andromeda'yı eziyet eden Khetos'u taşlaştırmak için Medusa'nın kafasını kullandı. Medusa, sadece hayvanların değil, Perseus tarafından taşa dönüştürülen Titan Atlas gibi tanrıların da hayatını sona erdirmeye, taşlaştırma gücüne sahipti.

Medusa'nın kafasının Athena'nın kalkanına veya aegis'ine yerleştirilmesi, tanrıçanın nihai zaferini ve Gorgon'un sonunu simgeliyordu. Ancak bu olay, sonu değil, Medusa'nın kutsallaştırılması ve ölümsüzleştirilmesi anlamını temsil ediyordu.

Anahtar Kelimeler: Medusa, Athena, Perseus, Zaman, Mozaikler.

* Jorge Antonio, Câmara Municipal de Alter do Chão, Portugal.

E-mail: Jorge.antonio@cm-alter-chao.pt; jorgemaantonio@gmail.com

APOLLO AND MARSYAS ON THE MOSAIC OF THE FOUR SEASONS FROM THE ANCIENT THYSDRUS (EL JEM) IN ROMAN NORTH AFRICA

Laura Caso*

ABSTRACT

The myth of Apollo and Marsyas is depicted on four mosaics from Roman North Africa (Algeria and especially Tunisia) dating back to the 2nd – 4th century AD. But the god and the silen are associated with the Four Seasons only on the mosaic from the ancient Thysdrus (El Jem), dated to the end of the 2nd century AD, that is in the time of Emperor Septimius Severus (193–211 AD), who was born in Roman North Africa. Generally the personifications of the Four Seasons are linked first of all with Dionysus and also with other deities, as Aion (Saeculum, Annus, Aeternitas) and Saturnus. Therefore the Apollo – Marsyas link with the four Seasons is something new. Apollo is a complementary deity to Dionysus, so the god shares with Dionysus, that is his brother, the same relationship with the time and the Seasons. In fact both are cosmogonic deities. Consequently, Apollo is semantically equivalent to Dionysus on the mosaic from El Jem. Apollo's victory over Marsyas means the restoration of cosmic order and the control over nature, time and the Seasons. In this perspective Dionysus is the god of the fertilising power (**γάνος**) of nature, regulated by the seasonal rhythm, while Apollo, as god of reason (**λόγος**), order and relentless punisher of arrogance (**ὑβρις**), governs the alternation of the Seasons. Furthermore, the spread of the Apollo – Helios cult in Roman North Africa could be related to the emperor himself: Septimius Severus, who was very devoted to this sun deity.

We can find the same iconological value on the mosaic of Apollo and Marsyas, dating back to the 4th century AD, in the House of Aion at Nea Paphos in Cyprus.

Keywords: Apollo, Marsyas, Dionysus, the Four Seasons.

ROMA KUZEY AFRİKASI'NDAKİ ANTİK THYSDRUS'TAN (EL JEM) DÖRT MEVSİM MOZAIĞİNDE APOLLON VE MARSYAS

ÖZ

Apollon ile Marsyas miti, Roma Kuzey Afrika'sından (günümüz Cezayir'i ve özellikle Tunus) ele geçen ve MS 2.-4. yüzyıllara tarihlenen dört mozaikte tasvir edilmiştir. Bununla birlikte, tanrı Apollon ile silen Marsyas'ın Dört Mevsim alegorileriyle birlikte betimlendiği tek örnek, antik Thysdrus'ta (günümüz El Jem) bulunmuş ve MS 2. yüzyılın sonlarına, yani Roma Kuzey Afrika'sı doğumlu İmparator Septimius Severus (MS 193–211) dönemine tarihlendirilen mozaiktir.

Genel olarak Dört Mevsim kişileştirmeleri, öncelikle Dionysos kültüyle ve ayrıca Aion (Saeculum, Annus, Aeternitas) ile Saturnus gibi diğer ilahi figürlerle ilişkilendirilmektedir. Bu nedenle, Apollon–Marsyas sahnesinin Dört Mevsim ile bağlantılandırılması ikonografik açıdan yenilikçi bir uygulama olarak değerlendirilmelidir.

Apollon, Dionysos'un tamamlayıcı bir tanrısıdır; dolayısıyla kardeşi olarak kabul edilen Dionysos ile zaman ve mevsimler karşısında benzer bir işlevsel ilişki paylaşmaktadır. Nitekim her iki tanrı da kozmogonik nitelikler taşımaktadır. Bu bağlamda, El Jem mozaiğinde Apollon, anlamsal ve simgesel açıdan Dionysos'un eşdeğeri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Apollon'un Marsyas üzerindeki zaferi, kozmik düzenin yeniden tesis edilmesini ve doğa, zaman ile mevsimler üzerindeki egemenliğin sağlanmasını simgelemektedir. Bu yorum çerçevesinde Dionysos, doğanın mevsimsel döngü tarafından düzenlenen üretken ve bereket verici gücünün (γάνος) tanrısı olarak görülürken; Apollon ise aklın (λόγος), düzenin ve küstahlığın (ὄβρις) amansız cezalandırıcısı sıfatıyla mevsimlerin ardışıklığını yöneten ilahi güç olarak tasvir edilmektedir.

Ayrıca, Roma Kuzey Afrika'sında Apollon–Helios kültünün yaygınlaşmasının, bu güneş tanrısına büyük bağlılık gösteren İmparator Septimius Severus ile ilişkili olabileceği ileri sürülebilir.

Benzer bir ikonolojik anlam, MS 4. yüzyıla tarihlenen ve Kıbrıs'taki Nea Paphos kentinde bulunan Aion Evi mozaiğinde yer alan Apollon ve Marsyas betimlemesinde de gözlemlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Apollon, Marsyas, Dionysos, Dört Mevsim.

* Laura Caso, Archaeologist, Scholar of Iconography and Iconology, MIUR-MIM, Naples, Italy.
E-mail: caso.laura@gmail.com

MOSAICS DEPICTING THE SEASONS IN ROME AND ISOLA SACRA KNOWN FROM ARCHIVE DOCUMENTS: NEW READINGS

Paola Chini*

ABSTRACT

Archives are an invaluable source for understanding monuments that have been destroyed during new urban developments. Any investigation into ancient topography necessarily requires an “excavation” into archival documents. The research presented here aims to showcase the drawing of a mosaic discovered in 1909 in the Ostian territory, specifically in the area of Isola Sacra, during works carried out by the Civil Engineering Corps to widen and straighten the banks of the Fiumicino Canal, the ancient Fossa Traiana, which was connected to the port complexes of Claudius and Trajan. The structures associated with the ports, together with the mosaic that decorated one of the rooms, were destroyed during these works, leaving the drawings as the only surviving testimony of these ancient remains.

In the plan, drawn up at the time of the works, the structures - indicated by the letters A, B, C, and D - are located near the navigable canal of Fiumicino, not far from the ancient Via Portuense. These were storage warehouses built in front of the port of Claudius (later expanded by Trajan between 100 and 112 AD), intended to hold goods destined to supply the nearby cities of Portus and Ostia, as well as Rome itself. The entire complex, dated on the basis of coin finds to the end of the 3rd century AD, revealed interesting elements, including the remains of the quay used for loading and unloading goods transported by river and stored in the adjacent rooms. In one room, a black-and-white mosaic floor was discovered - unfortunately now lost - decorated with personifications of the Seasons and, at the center, the figure of Bacchus.

The mosaic offers interesting insights for reflecting on the interpretation of elements related to the “sphere” of time.

Keywords: Fiumicino, Rome, Personifications of the Seasons, Bacchus, Kraters with Flowers and Fruits.

ARŞİV BELGELERİNDEN BİLİNER ROMA VE ISOLA SACRA'DAKİ MEVSİM TASVİRLİ MOZAIKLER: YENİ DEĞERLENDİRMELER

ÖZ

Arşivler, modern kentsel gelişim süreçleri sırasında tahrip olmuş anıt ve yapıların anlaşılmasında vazgeçilmez kaynaklar sunmaktadır. Antik topografyaya yönelik her araştırma, kaçınılmaz olarak arşiv belgeleri üzerinde gerçekleştirilen bir tür “kazıyı” gerektirir. Bu çalışma, Ostia territoryumunu içerisinde yer alan Isola Sacra bölgesinde 1909 yılında ortaya çıkarılan bir mozaığe ait çizimi tanıtmayı amaçlamaktadır. Söz konusu mozaik, Claudius ve Traianus liman kompleksleriyle bağlantılı olan ve antik dönemde Fossa Traiana olarak bilinen günümüz Fiumicino Kanalı'nın genişletilmesi ve doğrultusunun düzenlenmesi amacıyla Bayındırlık İdaresi tarafından yürütülen çalışmalar sırasında keşfedilmiştir. Liman yapılarıyla ilişkili mimari kalıntılar ve bu yapılardan birinin zeminini süsleyen mozaik, söz konusu mühendislik faaliyetleri sırasında tamamen yok olmuş; böylece günümüze ulaşan tek tanıklık, dönemin çizimleri olmuştur.

Çalışmalar sırasında hazırlanan planda, A, B, C ve D harfleriyle işaretlenen yapılar, Fiumicino'nun seyrüsefere elverişli kanalı yakınında ve antik Via Portuensis'e kısa bir mesafede konumlandırılmıştır. Bu yapılar, Claudius Limanı'nın önünde inşa edilmiş depo komplekslerine aittir. Söz konusu liman, daha sonra MS 100–112 yılları arasında Traianus tarafından genişletilmiş olup, depoların işlevi Portus ve Ostia kentlerinin yanı sıra Roma'nın ihtiyaçlarını karşılamak üzere gelen malların muhafaza edilmesiydi. Sikke buluntularına dayanılarak MS 3. yüzyılın sonlarına tarihlendirilen kompleks, nehir yoluyla taşınan malların yüklenip boşaltıldığı rıhtım kalıntıları gibi dikkat çekici unsurları ortaya koymuştur. Bu mallar daha sonra bitişik mekânlarda depolanmaktaydı. Mekânlardan birinde, günümüzde ne yazık ki kayıp durumda olan siyah-beyaz bir mozaik zemin keşfedilmiştir. Mozaik, mevsimlerin kişileştirilmiş tasvirleri ile bezenmiş olup merkezinde Bacchus figürü yer almaktadır.

Bu mozaik, zaman kavramının simgesel ve ikonografik temsilleriyle ilişkili unsurların yorumlanmasına yönelik önemli değerlendirmeler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fiumicino, Roma, Mevsimlerin Kişileştirilmeleri, Bacchus, Çiçek ve Meyve Süslemeli Kraterler.

* Paola Chini, Curator Archaeologist of the Sovrintendenza Capitolina Beni Culturali of Rome, Manager of the Historical Archive of Drawings, Rome, Italy.

E-mail: chini.paola@comune.roma.it

THE GENDER OF PERSONIFICATION, SYMBOLS AND MEANINGS: THE CASE OF THALASSA

Hazal ıtakođlu Ekmekçi – Mustafa Şahin*

ABSTRACT

The ancient practice of rendering abstract concepts through concrete figures produced not only a literary device but a powerful visual language. One of the most striking examples of this tradition is Thalassa, the feminine personification of the Mediterranean in Roman mosaic art. The conceptualization of the sea as a primordial feminine force is rooted in a long-standing tradition tracing back to Tiamat in the Babylonian creation epic *Enuma Eliş*; a tradition that underwent transformation through the Greek figures of Tethys and Thalassa before taking permanent iconographic form in Roman mosaic art.

This study examines the personification tradition through the figure of Thalassa as represented in Roman mosaic art. It investigates why the sea was conceptualized as a feminine force from Mesopotamian mythology through the Roman and Early Christian periods, approaching the question from iconographic, etymological, and cultural perspectives. Within this scope, the Yakto mosaic in Antioch and the Madaba mosaic in Jordan are examined comparatively.

From the second half of the 3rd century CE, Tethys gradually separated from Oceanus in mosaic art, and the figure that inherited his attributes came in time to be identified as Thalassa. In the 5th century Yakto mosaic, Thalassa is depicted as a bust surrounded by crab claws, a rudder, a ketos, and dolphins, interwoven with concepts of abundance and generosity. In the 6th century Madaba mosaic, the same figure appears on the floor of a Christian church, explicitly identified by a Greek inscription. This demonstrates that Thalassa iconography is far more than an ornamental motif, it is a composition continuously reproduced across the centuries, stretching from Mesopotamia to the Early Christian period. The gradual transfer or disappearance of symbols (the crab claws, the rudder, etc.) between figures gives visual expression to the transformation of belief and perception across cultures and periods, and attests that this figure had shed its divine identity to become a universal cultural symbol.

Keywords: Thalassa, Tethys, Mosaic, Personification, Yakto, Madaba.

KİŞİLEŞTİRMEİN CİNSİYETİ, SEMBOLLER VE ANLAMLARI: THALASSA ÖRNEĞİ

ÖZ

Antik dünyada soyut kavramları somut figürler aracılığıyla görünür kılama pratiği, yalnızca edebi değil aynı zamanda güçlü bir görsel dil oluşturmuştur. Bu geleneğin en çarpıcı örneklerinden biri, Roma mozaik sanatında Akdeniz'in dışı kişileştirilmesi olan Thalassa figürüdür. Denizin dişil ve ilksel bir güç olarak kurgulanması, Babil yaratılış destanı Enuma Eliş'teki Tiamat'a uzanan köklü bir geleneğe dayanmakta; bu gelenek Yunan mitolojisinde Tethys ve Thalassa figürleri aracılığıyla dönüşüm geçirerek Roma mozaik sanatında kalıcı ikonografik formlara kavuşmaktadır.

Bu çalışma, söz konusu bu kişileştirme geleneğini Roma mozaik sanatında yer verilen deniz tanrıçası Thalassa örneği üzerinden incelemektedir. Çalışma, Mezopotamya mitolojisinden başlayarak Roma ve Erken Hristiyanlık Dönemlerine uzanan süreçte denizin neden dişil bir güç olarak kurgulandığını ikonografik, etimolojik ve kültürel bağlamda ele almaktadır. Araştırma kapsamında özellikle Antakya'daki Yakto mozaığı ile Ürdün'deki Madaba mozaığı karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir.

MS 3. yüzyılın ikinci yarısından itibaren mozaik sanatında Tethys giderek Okeanos'tan ayrılmış; onun atribütlerini devralan figür, zamanla Thalassa olarak adlandırılmaya başlanmıştır. MS 5. yüzyıla tarihlenen Yakto mozaığında Thalassa; yengeç kısıkaçı, dümen, ketos ve yunuslarla çevrelenmiş bir büst olarak tasvir edilmiş ve bereket ile cömertlik kavramlarıyla iç içe geçirilmiştir. MS 6. yüzyıla ait Madaba mozaığında ise aynı figür, bir Hristiyan kilisesinin zemininde, Yunanca yazıtlarla adlandırılmış hâlde karşımıza çıkmaktadır. Bu durum Thalassa ikonografisinin, sıradan bir süsleme motifi olmanın ötesinde Mezopotamya'dan Erken Hristiyanlık Dönemi'ne kadar uzanan, yüzyıllar boyunca yeniden üretilen bir kompozisyon olduğunu göstermektedir. Zamanla sembollerin (kıskaç, dümen vb.) figürler arasında el değiştirmesi veya yok olması, toplumlardaki inanç ve algı dönüşümünü görsel olarak ortaya koymakta ve bu figürün artık tanrısal kimliğinden sıyrılıp evrensel bir sembole dönüştüğünü kanıtlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Thalassa, Tethys, Mozaik, Kişileştirme, Yakto, Madaba.

* Hazal Çıtakoğlu Ekmekçi, Bursa Uludağ University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Archaeology, 16059, Görükle, Bursa, Türkiye.

E-mail: hazalc@uludag.edu.tr

Mustafa Şahin, Bursa Uludağ University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Archaeology, 16059, Görükle, Bursa, Türkiye.

E-mail: mustafasahin@uludag.edu.tr

İZNIK/NİKAİA'DA YENİ KEŞFEDİLEN BİR MOZAIK: ASKANİA'NIN BEREKETİ

Seçil Çokoğullu*

ÖZ

Bu çalışmanın konusunu İznik/Nikaia, kazısı hâlâ devam eden yapının mekanlarından birinde bulunmuş bir mozaik döşeme oluşturmaktadır. Henüz bir bölümü ortaya çıkartılmış olan mozaik döşeme, mevcut haliyle, doğusunda geniş bir bordür ile kuzey-güney yönünde, yan yana, üç panelden oluşur. Her paneli, birbirinden farklı, çok renkli geometrik ve figüratif tasarıma sahiptir. Bordürde sarmaşık ve narların yer aldığı paralel yerleştirilmiş iki ayrı sarmal ile iki çift terlik tasviri bulunur. Panel 1'de, merkezî geometrik tasarım yer alır. Her birinin içine farklı geometrik motifler barındıran kare, lozanj ve üçgen motiflerinin çevrelediği sekizgenin merkezinde, meyve taşıyan Ge, Karpoi tasvirleri yerleştirilmiştir. Panel 2'de çok renkli ikili sarmal örgütün çevrelediği, büyük ve küçük altıgenler yer alır. Merkezdeki altıgende Askania, çevresindekilerde ise her mevsim dönümünün kişileştirmeleri bulunmaktadır. Panel 3, tamamı açığa çıkartılmadığı için tasarımı net olarak anlaşılmasa da, panel 1'dekinin figürsüz bir varyasyonu gibi görünmektedir.

Henüz tamamı ortaya çıkartılmamış bu mozaığe ait bir ön değerlendirme niteliğinde olan bu çalışmada, sıkça tercih edilmiş olduğu anlaşılan geometrik tasarımlar ile figüratif tasvirlerin Roma Dönemi mozaik repertuarındaki yeri ele alınacak ve ikonografik değerlendirmelere yer verilecektir. Bunun yanı sıra mozaik döşeme, barındırdığı özellikler, konumu ve İznik/Nicaea'nın tarihsel bağlamı içerisinde değerlendirilerek mozaığın tarihi ve ait olduğu mekânın/yapının niteliğine dair öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İznik/Nikaia/Nicaea, Roma Dönemi, Bereket, Ge, Askania, Bereket.

A NEWLY DISCOVERED MOSAIC IN İZNIK/NICAEA: THE BOUNTY OF ASKANİA

ABSTRACT

The subject of this study is a mosaic pavement discovered in one of the rooms of a structure at İznik/Nicaea that is currently under excavation. Although only partially exposed to date, the mosaic, in its present state, consists of three adjoining panels arranged along a north-south axis and bordered on the east by a broad decorative frame. Each panel displays a distinct polychrome geometric and figurative composition. The border features two parallel scrolling vine tendrils adorned with pomegranates, as well as depictions of two pairs of sandals.

Panel 1 is organized around a central geometric scheme. At the center of an octagon surrounded by squares, lozenges, and triangles—each containing different geometric motifs—are representations of Ge and the Karpoi, depicted carrying fruits. Panel 2 is composed of large and small hexagons enclosed within a polychrome double guilloche pattern. The central hexagon contains a personification of Askania, while the surrounding hexagons depict the personifications of the seasonal turning points. Although Panel 3 has not yet been fully uncovered and its overall design therefore remains uncertain, it appears to be a figural-free variation of the composition represented in Panel 1.

This paper constitutes a preliminary assessment of the mosaic, which has not yet been completely excavated. It examines the place of its geometric schemes—apparently among the more widely favored designs—and its figurative representations within the repertoire of Roman-period mosaics, while also offering iconographic interpretations. Furthermore, the pavement will be evaluated in light of its stylistic and contextual characteristics, its archaeological setting, and the historical background of İznik/Nicaea. Based on these considerations, suggestions will be proposed regarding both the date of the mosaic and the nature of the room and the building to which it belonged.

Keywords: İznik/Nicaea/Nikaia, Roman Period, Fertility, Ge, Askania, Abundance.

* Seçil Çokoğullu, Harran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Osmanbey Kampüsü, Haliliye, Şanlıurfa, Türkiye.

E-mail: secilcokogullu@gmail.com.

PERSONIFICATIONS OF THE SEASONS IN THE MOSAICS OF CONSTANTINOPLE

Örgü Dalgıç*

ABSTRACT

In mosaic pavements, the passage of time is commonly articulated through the personifications of the seasons arranged around a central image. A recurring compositional schema—two concentric circles inscribed within a square field, with the seasons placed in the triangular corner spandrels—was widely disseminated in Roman imperial calendar and zodiac mosaics. While primarily associated with these temporal and cosmological programs, the scheme was also, if infrequently, adapted to other subjects, as attested in two mosaics from Constantinople. Focusing on these two examples, this paper examines whether, in such late antique adaptations, the schema's underlying conceptual framework—rooted in cyclical time and cosmic order—remained semantically active even when detached from its original context and applied to different themes.

Keywords: Seasons, Personifications, Constantinople, Late Antique, Floor Mosaics.

KONSTANTİNOPOLİS MOZAIKLERİNDE MEVSİM KİŞİLEŞTİRMELERİ

ÖZ

Mozaik döşemelerde zamanın akışı, sıklıkla merkezi bir sahnenin etrafında düzenlenen mevsim kişileştirmeleri aracılığıyla simgeleştirilir. Bir kare içine yerleştirilmiş iki eş merkezli daire ve köşelerdeki üçgensel alanları dolduran mevsim figürlerinden oluşan bir kompozisyon şeması, Roma İmparatorluk Dönemi'nden itibaren takvim ve zodyak mozaiklerinde yaygın olarak kullanılmıştır. Esas olarak bu temalarla ilişkili olmakla birlikte, söz konusu şema nadiren de olsa farklı konulara da uyarlanmıştır; bunun örnekleri Konstantinopolis'teki iki mozaikte görülmektedir. Bu iki örnek üzerinden hareketle bildiri, Geç Antik Dönem'e ait bu tür uyarlamalarda, şemanın döngüsel zaman ve kozmik düzen fikrine dayanan kavramsal çerçevesinin, özgün bağlamından koparılarak farklı temalara uygulandığında dahi semantik olarak işlevini sürdürüp sürdürmediğini tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mevsimler, Kişileştirmeler, Konstantinopolis, Geç Antik Dönem, Zemin Mozaikleri.

* Örgü Dalgıç, Yale University, U.S.A.

E-mail : orgu.dalgic@yale.edu

IN THE GUISE OF THE DOMINA: LATE ANTIQUE PERSONIFICATIONS AND THEIR ELITE PATRONS

Prolet Decheva*

ABSTRACT

Some personifications of months and seasons stand out from the more or less typical representations, usually characterized by attributes, associated to relevant festivities or agricultural products. The figure of Autumn from a mosaic in Jebel Oust in Tunisia wearing a rich purple dress and a pearl necklace could be mistaken for a Roman matron, while the months April and July are elaborately dressed women in mosaic fragments from Carthage, now in London. These remind of personified abstract ideas popular in the Greek East and often shown as elite women. The boundaries between portrait and personification could be fluid with multiple layers of meaning in a single image: Portrayed as a city personification in a mosaic from Madaba, the patron Gregoria holds a basket of flowers, an attribute of the personified May. The Madaba mosaic uses further personifications to illustrate a mythology of death, rebirth and agricultural prosperity throughout the seasons. Personifications could thus celebrate the elite lifestyles of their wealthy patrons in both East and West.

Keywords: Late Antique Elites, Portrait And Personification, Name Labels, City Personifications, Abstract Personifications.

DOMINA SURETİNDE: GEÇ ANTİK ÇAĞ ALEGORİK KİŞİLEŞTİRMELERİ VE SEÇKİN KORUYUCULARI

ÖZ

Ayların ve mevsimlerin bazı kişileştirilmiş tasvirleri, genellikle ilgili bayramlar ya da tarım ürünleriyle ilişkilendirilen ve çeşitli simgelerle karakterize edilen, az çok tipik betimlemelerden sıyrılır. Tunus'taki Jebel Oust'ta bulunan bir mozaikte, zengin mor bir elbise ve inci kolye takmış Sonbahar figürü, bir Roma hanımefendisiyle karıştırılabilir; Kartaca'dan gelen ve şu anda Londra'da bulunan mozaik parçalarında ise Nisan ve Temmuz ayları, özenle giydirilmiş kadınlar olarak tasvir edilmiştir. Bunlar, Yunan Doğu'sunda popüler olan ve genellikle seçkin kadınlar olarak gösterilen kişileştirilmiş soyut fikirleri anımsatır. Portre ile kişileştirme arasındaki sınırlar, tek bir görüntüde çok katmanlı anlamlarla akışkan olabilir: Madaba'daki bir mozaikte şehrin kişileştirilmesi olarak tasvir edilen patron Gregoria, kişileştirilmiş Mayıs'ın bir simgesi olan bir sepet çiçek tutmaktadır. Madaba mozaïği, mevsimler boyunca ölüm, yeniden doğuş ve tarımsal refah mitolojisini anlatmak için başka kişileştirmeler de kullanır. Kişileştirmeler, bu şekilde hem Doğu'da hem de Batı'da zengin patronların seçkin yaşam tarzlarını yüceltmek için kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Geç Antik Dönem Seçkinleri, Portre ve Kişileştirme, İsim Etiketleri, Şehir Kişileştirmeleri, Soyut Kişileştirmeler.

* Prolet Decheva, PhD Postdoctoral Researcher, Johannes Gutenberg-Universität Mainz, Germany.

E-mail: pdecheva@uni-mainz.de

THE IMAGERY IN ROMAN MOSAICS FROM LUSITANIA: DECORATION OR SOCIO-CULTURAL STATEMENT?

Maria de Jesus Duran Kremer*

ABSTRACT

Roman mosaics were in the past and are still today a valuable source of direct information about the economic, social, cultural and artistic evolution of Roman society and the nuances it assumed in each province. While, on the one hand, the so-called 'geometric' mosaics are the most numerous among all those that have come down to us, figurative mosaics are, so to speak, a 'mirror' of the economic, social, cultural and religious level of a particular social class at a given time.

The themes chosen, the relationship between the decorated space and the architecture of the building for which they were designed, the precision and detail of their execution, among other factors, individualise the message expressed in the mosaic.

In the present intervention, the author proposes to take a closer look at the predominant themes in the imagery in roman mosaics of the westernmost part of Lusitania.

Keywords: Roman Mosaics, Images and Themes, Visual Biography, Cultural Identity, Intrinsic Message.

LUSITANIA ROMA MOZAİKLERİNDEKİ GÖRSEL TASVİRLER: DEKORATİF BİR TERCİH Mİ, SOSYO-KÜLTÜREL BİR MESAJ MI?

ÖZ

Roma mozaikleri, geçmişte olduğu gibi bugün de Roma toplumunun ekonomik, sosyal, kültürel ve sanatsal gelişimi ile her bir eyalette sergilediği farklı özellikler hakkında doğrudan bilgi sağlayan değerli bir kaynaktır. Bir yandan, günümüze ulaşan mozaikler arasında en çok sayıda olanı sözde "geometrik" mozaikler olsa da, figüratif mozaikler, bir bakıma belirli bir zamanda belirli bir sosyal sınıfın ekonomik, sosyal, kültürel ve dini düzeyinin bir "ayna"sıdır.

Seçilen temalar, süslenen alan ile mozaiklerin tasarlandığı binanın mimarisi arasındaki ilişki, yapımındaki hassasiyet ve detaylar gibi faktörler, mozaikte ifade edilen mesajı özgünleştirir.

Bu çalışmada yazar, Lusitania'nın en batı kesimindeki Roma mozaiklerinin imgelerinde baskın olan temaları daha yakından incelemeyi önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Roma Mozaikleri, İmgeler ve Temalar, Görsel Biyografi, Kültürel Kimlik, İçsel Mesaj.

* Maria de Jesus Duran Kremer, IHA (Art History Institut) – FCSH – Universidade NOVA de Lisboa, Portugal,

E-mail: mjesuskremer@hotmail.com

FAREWELL TO EARTH: THE ASCENSION OF ELIJAH IN THE MOSAIC OF THE CHAPEL OF SAN AQUILINO

Şebnem Ersin*

ABSTRACT

In the Hebrew Bible, the prophet Elijah is one of the rare figures taken from earthly life without experiencing death. After crossing the Jordan River, he is taken up to heaven in a fiery chariot sent by God, while his successor Elisha receives his mantle (2 Kings 2). In early Christian iconography, particularly in catacomb paintings and sarcophagi, Elijah is depicted driving a chariot drawn by either four or two horses, and in some examples extend his mantle toward Elisha. The chariot motif bears similarities to depictions of the Sun God Helios/Sol Invictus. In some synagogue mosaics from Palestine dated to the 4th–6th centuries, depictions of Helios within zodiac circles, although not directly identified as Elijah, have been the subject of reinterpretative readings associated with Elijah’s iconography. The main focus of this study is the mosaic of the Chapel of San Aquilino in Milan, dated to the late 4th–early 5th century, where the now heavily damaged depiction of a chariot against a golden background is predominantly interpreted as representing Elijah’s ascension. However, this theme is not widespread in early mosaic programs. In contrast to Helios’s cyclical cosmic order, Elijah’s ascent is not cyclical but constitutes a singular transition brought about by divine intervention. This study examines the San Aquilino mosaic within the context of Late Antique allegorical representations of bodily translation and the imagination of passage from earth to heaven, while also discussing the witnessing position of the figures depicted in the scene. Early Christian commentators draw attention to the phonetic proximity between the Greek words “Elias” and “Helios.” Furthermore, they establish a hierarchical distinction between the ascensions of Elijah and Christ; Elijah is taken up by divine will to a specific heavenly realm, whereas Christ is said to ascend to the highest heaven by His own power. Different iconographic models are thus associated with the ascensions of Christ and Elijah; this distinction is evaluated within the conceptual framework of the study.

Keywords: Elijah, Ascension, Early Christian Art, Mosaic, Chapel of San Aquilino

YERYÜZÜNE VEDA: SAN AQUILINO ŞAPELİ MOZAIĞI’NDE İLYAS’IN GÖĞE YÜKSELİŞİ

ÖZ

İbrani Kutsal Kitabı’nda İlyas peygamber, ölümü deneyimlemeden yeryüzünden alınan nadir kişilerden biridir. Şeria Nehri’ni geçtikten sonra Tanrı’nın gönderdiği ateşten atlı araba ile göğe alınır; halefi Elişa ise ondan kalan cübbeyi devralır (2 Krallar

2). Erken Hristiyan ikonografisinde, özellikle katakomp resimleri ve lahitlerde, İlyas'ın dört ya da iki atın çektiği arabayı sürerken betimlendiği ve bazı örneklerde Elisha'ya cübbesini uzattığı görülür. Atlı araba motifi Güneş Tanrısı Helios/Sol Invictus betimlemeleri ile benzerlik taşır. Filistin'de 4.-6. yüzyıllara tarihlenen bazı sinagog mozaiklerinde zodyak çemberi içerisinde yer alan Helios tasvirleri, doğrudan İlyas olarak tanımlanmamakla birlikte, İlyas ikonografisiyle ilişkilendirilen yeniden okumalara konu olmuştur. Bu çalışmanın ana eksenini oluşturan Milano'daki San Aquilino Şapeli'nin geç 4.- erken 5. yüzyıla tarihlenen mozağında, altın zemin üzerinde bugün oldukça hasarlı olan atlı araba betimi, ağırlıklı olarak İlyas'ın göğe yükselişi olarak yorumlanmaktadır. Öte yandan bu tema erken dönem mozaiklerinde yaygın değildir. Helios'un kozmik döngüsüne karşılık İlyas'ın yükselişi döngüsel değil, tanrısal müdahale ile gerçekleşen tekil bir geçiştir. Bu çalışma, söz konusu Aquilino Şapeli mozağını geç antik dönemde bedensel nakil ve yeryüzünden göğe geçiş tahayyülünün alegorik temsili bağlamında ele almakta ve sahnedeki figürlerin tanıklık konumunu tartışmaktadır. Erken Hristiyan yorumcular Yunanca "Elias" ile "Helios" arasındaki fonetik yakınlığa dikkat çekerler. Ayrıca İlyas'ın ve İsa'nın göğe yükselişi arasında hiyerarşik bir ayırım yaparlar; İlyas'ın tanrısal irade ile belirli bir gök katına alındığı, İsa'nın ise kendi gücüyle en üst göğe yükseldiği vurgulanır. İsa ve İlyas'ın göğe yükselişlerinde farklılaşmış ikonografik modeller söz konusudur; bu durum çalışmanın kavramsal çerçevesi içerisinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlyas, Göğe Yükseliş, Erken Hristiyan Sanatı, Mozaik, San Aquilino Şapeli.

* Şebnem Ersin, PhD, Independent Researcher, İstanbul, Türkiye,

E-mail: sebnemersin82@gmail.com

ALLEGORY, AND SYMBOLISM: THE MOSAICS, PATRONS AND INHABITANTS OF THE HOUSES OF ZEUGMA

Kutalmış Görkay*

ABSTRACT

This talk examines the mosaics discovered in Roman-period houses at Zeugma from a fresh perspective. Rather than considering the mosaics in isolation, it explores them within their architectural contexts and in relation to the patrons who commissioned them and the inhabitants who lived among them. Particular attention is given to the mythological themes depicted, as well as to scenes inspired by novellas and theatrical texts, highlighting their allegorical and symbolic significance for both patrons and residents. These interpretations are further contextualized through references to ancient literary sources and authors contemporary with the period.

Keywords: Zeugma Mosaics, Roman Houses, Mythological Narratives, Literary and Theatrical Imagery, Symbolism and Patronage.

ALEGORİ VE SEMBOLİZM: ZEUGMA EVLERİNİN MOZAIKLERİ, BANİLERİ VE SAKİNLERİ

ÖZ

Bu konuşma, Zeugma'da Roma Dönemi evlerinde ortaya çıkarılan mozaikleri yeni bir bakış açısıyla ele almaktadır. Mozaikleri yalnızca tek başına değerlendirmenin ötesine geçerek, onları mimari bağlamları içinde, sipariş veren banileri ve bu mekânlarda yaşamış olan ev sakinleriyle ilişkili biçimde incelemektedir. Özellikle bu sunumda Zeugma'da betimlenen mitolojik temalar ile novella ve tiyatro metinlerinden esinlenen sahnelere odaklanılmakta; bunların hem banileri hem de ev sakinleri açısından taşıdığı alegorik ve sembolik anlamlar vurgulanmaktadır. Bu yorumlar ayrıca dönemin antik edebi kaynakları ve yazarlarından yapılan alıntılar ışığında değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Zeugma Mozaikleri, Roma Evleri, Mitolojik Anlatılar, Edebiyat ve Tiyatro İmgeleri, Sembolizm ve Mekânın Destekçiliği.

* Kutalmış Görkay, Ankara University, Türkiye – Oxford University, United Kingdom.

E-mail: kgorkay@yahoo.com

CLASSICAL PERSONIFICATIONS IN DOMESTIC, PUBLIC, AND RELIGIOUS SPACES: MOSAIC FLOORS IN THE SOUTHERN LEVANT DURING THE BYZANTINE PERIOD

Lihi Habas*

ABSTRACT

Classical heritage is reflected in the mosaic floors of the Southern Levant during the Byzantine and Umayyad periods, in domestic, public, and religious spaces.

Depictions of personifications and allegories appear in a variety of contexts, either as part of narrative scenes drawn from daily life or as independent figures. Personifications representing the dimensions of time (the Seasons, the Months, and the Zodiac) and place (Ge, Thalassa, Abyssos, Ketoι, and rivers) are portrayed according to the Hellenistic–Roman tradition, in anthropomorphic female or male form.

These personifications derive from late antique classical models that continued in various forms into the Byzantine period and are characterized by frontal, hieratic representations. Over time, their mythological context gradually faded in favor of allegorical meanings with symbolic significance, adapted to Christian and Jewish concepts.

Keywords: Ge, Thalassa, Abyssos, Ketoι, Personifications of the seasons.

EV, KAMUSAL VE DİNİ MEKANLARDA KLASİK KİŞİLEŞTİRMELER: BİZANS DÖNEMİNDE GÜNEY LEVANT'TAKİ MOZAIK ZEMİNLER

ÖZ

Klasik miras, Bizans ve Emevi dönemlerinde Güney Levant'taki mozaik zeminlerde, konut, kamusal ve dini mekanlarda kendini göstermektedir.

Kişileştirmeler ve alegoriler, günlük yaşamdan alınmış anlatı sahnelerinin bir parçası olarak ya da bağımsız figürler olarak çeşitli bağlamlarda karşımıza çıkar. Zamanın (Mevsimler, Aylar ve Zodyak) ve mekanın (Ge, Thalassa, Abyssos, Ketoι ve nehirler) boyutlarını temsil eden kişileştirmeler, Helenistik–Roma geleneğine göre antropomorfik kadın veya erkek formunda tasvir edilir.

Bu kişileştirmeler, Bizans dönemine kadar çeşitli biçimlerde devam eden geç antik klasik modellerden türemiştir ve önden bakışlı, hiyeratik tasvirlerle karakterize edilir. Zamanla, mitolojik bağlamları, Hristiyan ve Yahudi kavramlarına uyarlanmış sembolik öneme sahip alegorik anlamlar lehine giderek kaybolmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ge, Thalassa, Abyssos, Ketos, Mevsimlerin Kişileştirmeleri.

* Lihi Habas, Archaeologist and Art Historian Institute of Archaeology, The Hebrew University of Jerusalem, Mt. Scopus, Jerusalem 91905, Israel.

E-mail: habaslihi@gmail.com

FROM THE SEASONS TO THE ANNUAL CYCLE: ALLEGORICAL PERSONIFICATIONS IN EASTERN MEDITERRANEAN MOSAICS

Gamze Hasdemir Bozkuş*

ABSTRACT

This study examines the position of allegorical figures associated with the seasons and the annual cycle within the practices of personification in the Eastern Mediterranean mosaic repertoire. Frequently depicted in mosaics from villas and public buildings across the region, these figures are interpreted not only as visual representations of calendrical time but also as reflections of local identity, seasonal rituals, and regional aesthetic preferences. The study explores the iconographic variety of seasonal personifications, the symbolic content of their attributes, and the placement of annual cycle elements within broader compositional schemes through comparative examples. In doing so, it demonstrates how a shared allegorical visual language developed in the Eastern Mediterranean and how this language was reinterpreted through distinctive local expressions in different centers. Traces of the continuity and local variations of seasonal and annual cycle figures within the broader mosaic tradition of the region will be followed throughout the study.

Keywords: Eastern Mediterranean Mosaics, Seasonal Figures, Annual Cycle Iconography, Allegorical Personification.

MEVSİMLERDEN YIL DÖNGÜSÜNE: DOĞU AKDENİZ MOZAIKLERİNDE ALEGORİK KİŞİLEŞTİRMELER

ÖZ

Bu çalışma, Doğu Akdeniz mozaik repertuarında mevsim ve yıl döngüsüne ait alegorik figürlerin kişileştirme pratikleri içindeki konumunu ele almaktadır. Bölgedeki villa, ve kamusal yapı mozaiklerinde sıkça karşılaşılan bu figürler, takvimsel zamanın görselleştirilmiş temsilleri olmalarının yanı sıra yerel kimlik, mevsimsel ritüeller ve bölgesel estetik tercihlerin yansımaları olarak da değerlendirilir. Çalışma, mevsim kişileştirmelerinin ikonografik çeşitliliğini, kullanılan atribülerin sembolik içeriğini ve yıl döngüsü unsurlarının sahne düzeni içindeki konumlanışını karşılaştırmalı örnekler üzerinden incelemektedir. Böylece, Doğu Akdeniz'de ortak bir alegorik görsel dilin nasıl şekillendiği ve bu dilin farklı merkezlerinde hangi özgün yorumlarla yeniden ifade edildiği ortaya konmaktadır. Söz konusu repertuarda mevsim ve yıl döngüsü figürlerinin bölgenin geniş mozaik geleneği içindeki süreklilik ve yerel farklılıklarının izleri takip edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Doğu Akdeniz Mozaikleri, Mevsim Figürleri, Yıl Döngüsü İkonografisi, Alegorik Kişileştirme.

* Gamze Hasdemir Bozkuş, Dicle University, Faculty of Letters, Department of Archaeology, Diyarbakır, Türkiye.

E-mail: hasdemirgamzee@gmail.com

THE ICONOGRAPHY OF TIME THROUGH MYTHOLOGY, NATURE, AND THE SEASONS IN THE LATE ROMAN/EARLY BYZANTINE VILLA MOSAICS OF SİNOP MEYDANKAPI

Ozan Hetto*

ABSTRACT

The mosaics of the Meydankapı villa, unearthed during excavations conducted in 2001 in the center of Sinop, present significant examples of the figurative and mythological decorative tradition in Late Roman–Early Byzantine domestic architecture. In the mosaic panel located in the banquet hall, the Muses (personifications of inspiration in Greek mythology) are depicted in bust form, accompanied by their attributes. Surrounding them are representations of marine creatures, seasonal masks, and vegetal and geometric ornamentation. In a smaller room of the villa, a scene depicts a short-tunicked hunter attacking a wild boar. This imagery is associated with the aristocratic hunting theme commonly found in the Roman world. Enriched with depictions of birds, reptiles, ivy borders, and pelta compositions, these mosaics reflect a local interpretation of decorative programs based on mythology, nature, and symbolic figures. This paper aims to examine the iconography of these mosaics in terms of style, composition, and thematic context, focusing specifically on the artistic and cultural functions of interior spaces in Late Antiquity.

Keywords: Sinop, Meydankapı Mosaics, Late Roman/Early Byzantine, Mythology, Iconography.

SİNOP MEYDANKAPI GEÇ ROMA/ERKEN BİZANS VİLLA MOZAIKLERİNDE MİTOLOJİ, DOĞA VE MEVSİM YOLUYLA ZAMANIN İKONOĞRAFİSİ

ÖZ

2001 yılında Sinop kent merkezinde yürütülen kazılarla gün ışığına çıkarılan Meydankapı villası mozaikleri, Geç Roma–Erken Bizans dönemi konut dekorasyonunun figüratif ve mitolojik anlatım geleneğine önemli örnekler sunar. Ziyafet salonundaki mozaik panoda, Yunan mitolojisinin esin perileri Musalar atribütleriyle birlikte büst olarak betimlenmiş; çevrelerinde deniz canlıları, mevsim maskaları, geometrik ve bitkisel bezemeler kullanılmıştır. Villanın daha küçük salonundaki sahnede, kısa tunikli bir avcının yaban domuzuna saldırısı betimlenmiştir. Bu sahne, Roma dünyasında yaygın olan aristokratik av temasıyla ilişkilidir. Kuşlar, sürüngenler, sarmaşık bordürler ve peltalı düzenlemelerle zenginleştirilen bu mozaikler, mitoloji, doğa ve simgesel figürlerle süsleme anlayışının yerel bir yansımasıdır. Bildiri, bu mozaiklerin ikonografisini stil, kompozisyon ve tematik bağlamda değerlendirerek, Geç Antikçağ'da konut iç mekânlarının sanatsal ve kültürel işlevlerini Meydankapı villası özelinde incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Meydankapı Mozaikleri, Geç Roma/Erken Bizans, Mitoloji, İkonografi.

* Ozan Hetto, Art Historian/Museum Researcher, Ministry of Culture and Tourism, Sinop Archaeology Museum Directorate, Sinop, Türkiye. E-mail: ozanhetto@hotmail.com; 1996ozanhetto@gmail.com

THE SEASONS THEME IN THE NÎMES MOSAIC

Bertrand Houix*

ABSTRACT

Inherited from the Greek feminine form of Horae, the Roman theme of the Seasons finds a new lease of life in connection with the person of the emperor who guarantees the felicitas temporum.

The city of Nîmes seems to have been under the patronage of Augustus and Agrippa, and later of Titus Aurelius Fulvus, a supporter of Vespasian and senator, but also grandfather of the Emperor Antoninus. It is also the birthplace of Plotina, in whose honor Hadrian had built a basilica in Nîmes, « apud Nemausum ».

However, from the beginning of the Antonine century, the Seasons (Cardines temporum) appear in the Nîmes mosaic mostly in bust portrait, around subjects in a central position, whose power they reinforce by adding a “cosmic” dimension. The communication aims to put in series these Nîmes representations of the Seasons which belong to a relatively restricted chronological segment, to highlight the common points with other works but also their specificities.

Keywords: Narbonensis, Panels or Spandrels, Seasons Personifications, Thematic Associations.

NÎMES MOZAIĞİNDE MEVSİMLER TEMASI

ÖZ

Yunanca “Horae” kelimesinin dışıl halinden miras alınan Roma’nın “Mevsimler” teması, “felicitas temporum”u (zamanın mutluluğu) garanti eden imparator figürüyle bağlantılı olarak yeni bir soluk kazanır.

Nîmes şehri, Augustus ve Agrippa’nın himayesi altında olmuş gibi görünmektedir; daha sonra ise Vespasian’ın destekçisi ve senatör olan, aynı zamanda İmparator Antoninus’un dedesi olan Titus Aurelius Fulvus’un himayesine girmiştir. Nîmes, aynı zamanda Plotina’nın da doğum yeridir; Hadrian, onun onuruna Nîmes’te, «apud Nemausum»da bir bazilika inşa ettirmiştir.

Ancak, Antonin yüzyılından başından itibaren, Mevsimler (Cardines temporum) Nîmes mozaiklerinde çoğunlukla büst portre olarak, merkezi konumdaki figürlerin etrafında görünür ve “kozmetik” bir boyut ekleyerek bu figürlerin gücünü pekiştirir. Bu sunum, nispeten sınırlı bir kronolojik döneme ait olan Nîmes’teki Mevsimler

tasvirlerini bir dizi halinde ele almayı ve diğer eserlerle ortak noktalarını ve aynı zamanda kendine özgü özelliklerini vurgulamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Narbonensis, Paneller veya Köşe Süsleri, Mevsimler Kişileştirmeleri, Tematik İlişkiler.

* Bertrand Houix, Inrap, Nîmes, France.

E-mail: bertrand.houix@inrap.fr

AFYONSULTAN SOKAK MOZAİKLİ ALAN 2025 YILI KURTARMA KAZISI

Yusuf Kahveci, N. Nazan Canverdi, Doruk Bayrak, Tolga Koparal*

ÖZ

Bursa İli, İznik İlçesi, Eşrefzade Mahallesi, Afyonsultan Sokak'ta 2014 yılında Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen kanalizasyon hattı çalışmaları sırasında bir taban mozaığına rastlanmıştır. İznik Müzesi denetiminde yapılan tespit çalışmaları sonrasında tescillenmiştir.

Yol hattının doğusunda bulunan 2797 Ada 5 parseldeki arsanın kamulaştırılması ile birlikte 2025 yılı içerisinde 17 Temmuz – 31 Aralık 2025 tarihleri arasında İznik Müze Müdürlüğü'nce kurtarma kazısı yürütülmüştür.

2025 yılı içerisinde söz konusu parselin tamamında kazı çalışmaları yapılmış ve Afyonsultan Sokak yolunun doğu yarısının parselde paralel olan bölümü kazı alanına dahil edilerek kazılmıştır. Mevcut yol seviyesinden yaklaşık 2,5 metre derinliğe kadar gerçekleştirilen kazı çalışmaları kapsamında elde edilen veriler ışığında MS 3. yüzyıla ait olduğu düşünülen mozaikli taban kalıntısının yaklaşık 50 metrekarelik kısmına ve bu yapıya ait duvar ve mekanların kalıntılarına ulaşılmıştır.

Mozaikli tabanın, kanalizasyon çalışması esnasında kepçe tarafından hasar verilen kısmı haricinde oldukça iyi korunduğu görülmüştür. Mozaik üzerinde kalın bir bordür hattı ve üç ayrı panel tespit edilmiştir. Panellerden kuzeyde kalan bölüm tamamen geometrik motifler içerirken iki panelde insan figürleri, geometrik desenler ve yazıtlar görülmektedir.

Bordür hattı, panellerin yerleşimi ve devamlılıkları göz önüne alınarak, mozaikli tabanın görünenden çok daha geniş bir alanı kapladığı ve kuzey, güney, batı yönlerinde genişleyerek komşu parsellere yayıldığı düşünülmektedir.

Yapının üst kotlarında daha geç dönemlere ait olmak üzere başka yapı kalıntıları da alan içerisinde tespit edilmiştir. Bu yapıların varlığı, bu alanın Geç Bizans – Erken Osmanlı Dönemi'ne kadar kesintisiz şekilde kullanıldığını göstermektedir.

Çok sayıda seramik, sikkeler ve küçük buluntu ele geçirilen alanda, mozaikli yapıya ait farklı mekanlar ve duvarlar ile daha geç dönemlere ait yapı kalıntıları gözlemlenmiştir. Mozaikli yapıya ait odalarda farklı tekniklerle yapılmış duvar kaplamaları ve taban döşemelerinin izlerine rastlanmıştır. Fresco ve mermer kaplama gibi unsurlara ait kalıntılar, yapının zenginliğini ortaya koyan diğer göstergeler olarak yorumlanmıştır.

Ele geçen tarihsel buluntuların yanı sıra, geç dönem yapıların stratigrafik ilişkileri ve alanda ortaya çıkarılan mezarların dönemlerinin belirlenebilmesi de mozaikli yapının tarihlendirilmesine katkı sağlayan diğer veriler olarak değerlendirilmiştir.

Kazılar sonucunda yapının plan şeması, mimari gelişimi ve kullanım evrelerine ilişkin önemli bilgiler elde edilmiş olup Roma İmparatorluk Dönemi yapısının çevre parsellere uzandığı ve çok daha geniş bir alana yayıldığı görülmüştür. Yapılan çalışmalar, İznik'in Roma

ve Bizans Dönemleri'ndeki kentsel gelişimine dair yeni veriler sunmaktadır. Gelecekte gerçekleştirilecek kazılarla yapının tam planının ortaya çıkarılması ve mozaik programının ayrıntılı değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İznik, Roma Mimarisi, Figürlü Mozaikler, Stratigrafi, Bizans Dönemi.

2025 RESCUE EXCAVATION AT THE MOSAIC SITE ON AFYONSULTAN STREET

ABSTRACT

During sewer line construction works carried out by the Bursa Metropolitan Municipality in 2014 on Afyonsultan Street, Eşrefzade Neighborhood, İznik District, Bursa Province, a mosaic floor was discovered. Following preliminary investigations conducted under the supervision of the İznik Museum Directorate, the remains were officially registered as a protected cultural asset.

Subsequent to the expropriation of Parcel 5, Block 2797, located east of the road alignment, a rescue excavation was undertaken by the İznik Museum Directorate between 17 July and 31 December 2025.

Excavation activities were conducted across the entirety of the parcel during the 2025 field season. In addition, the section of Afyonsultan Street corresponding to the eastern half of the roadway and running parallel to the parcel was incorporated into the excavation area. Excavations reaching approximately 2.5 m below the present ground level revealed a mosaic pavement, tentatively dated to the 3rd century AD, of which approximately 50 m² was exposed, together with associated architectural remains including walls and room divisions belonging to the structure.

Except for the portion damaged by mechanical excavation equipment during the sewer works, the mosaic pavement was found to be remarkably well preserved. The composition consists of a substantial border zone and three distinct panels. While the northernmost panel is entirely decorated with geometric motifs, the remaining two panels contain human figures, geometric ornamentation, and inscriptions.

Based on the arrangement and continuity of the border and panels, it is evident that the mosaic pavement originally extended far beyond the excavated area and likely continued northward, southward, and westward into adjacent parcels.

Architectural remains belonging to later occupation phases were also identified in the upper stratigraphic levels of the site. The presence of these structures indicates that the area remained in continuous use from the Roman Imperial Period through the Late Byzantine and Early Ottoman periods.

Numerous ceramic fragments, coins, and small finds were recovered during the excavation. In addition to rooms and walls associated with the mosaic-bearing structure, architectural remains belonging to later periods were documented. Within the rooms of the mosaic building, traces of floor pavements and wall revetments executed using different construction techniques were identified. Remains of fresco decoration and marble veneer were also recorded, providing further evidence for the high status and architectural richness of the building.

In addition to diagnostic finds, the dating of the mosaic structure was supported by an evaluation of the stratigraphic relationships of the later architectural phases and by the chronological assessment of burials uncovered within the excavation area.

The excavations have yielded significant information regarding the plan, architectural development, and occupational phases of the structure. The evidence demonstrates that the Roman Imperial-period building extended into neighboring parcels and originally occupied a considerably larger area than presently exposed. The results of the excavation contribute important new data concerning the urban development of Nicaea (İzник) during the Roman and Byzantine periods. Future investigations aim to reveal the complete architectural plan of the building and to facilitate a comprehensive analysis of its mosaic program.

Keywords: Nicaea, Roman Architecture, Figural Mosaics, Stratigraphy, Byzantine Occupation.

* Yusuf Kahveci, İzник Müze Müdürlüğü, İzник, Türkiye.

E-mail: yusuf.kahveci@ktb.gov.tr

N. Nazan Canverdi, İzник Müze Müdürlüğü, İzник, Türkiye.

E-mail: nazan.canverdi@ktb.gov.tr

Doruk Bayrak, İzник Müze Müdürlüğü, İzник, Türkiye.

E-mail: doruk.bayrak@ktb.gov.tr

Tolga Koparal, İzник Müze Müdürlüğü, İzник, Türkiye.

E-mail: tolga.koparal@ktb.gov.tr

İZNİK'TE BULUNAN GEMİ VE AV MOZAIKLERİ

Tolga Koparal, Ali Kazım Öz, Gülşen Kutbay, Doruk Bayrak, Eren Ertem Erten*

ÖZ

İznic ilçesi, Eşrefzade Mahallesinde, İznic Müzesi Müdürlüğü uzmanları denetiminde gerçekleştirilen sondaj kazısı çalışmasının sonucunda taban mozaığının bulunması sebebiyle 17/04/2025 tarihli ve 14162 sayılı kararla 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmiş ve alanda Kurtarma kazıları başlatılmıştır.

Kazılarda Yaklaşık 5x10 m ölçülerinde açılan alanda, çeşitli duvar kalıntılarının arasında -3,25 m kotunda üç emblemadan oluşan bir taban mozaığı bulunmuştur. Mozaığın yanında duvar sırası ile birlikte bir sütun kaidesi de ortaya çıkarılmıştır. İki metre genişliğindeki koridorun tamamı mozaikle kaplanmış olup, çerçeve bordür sarmaşık motifinden oluşmaktadır. Arka fonu oluşturan üç renkli teğet daire motifinin arasında farklı boyutlarda biri tam korunamamış üç emblema yer almaktadır. Yarıdan fazlası eksik olan emblema içindeki kompozisyon tam anlaşılammakla birlikte, yerde bir avcı ve ona saldıran bir boğa figürü olduğu düşünülmektedir. Av sahnesi olarak isimlendirilen 58x94 cm boyutlarındaki emblema içinde, Anadolu yaban keçisi (*Capra aegagrus*) avlayan bir aslan resmedilmiştir. Sağa doğru koşan tekenin hemen arkasında arka ayakları üzerine kalkmış, saldırı anında bir aslan görülmektedir. Her iki hayvanın hareket halindeki ayakları ve gerilmiş kasları net olarak verilmiştir.

Bildirinin konusu olan 58x76 cm boyutlarındaki gemi sahnesinde ise; bir kişi tarafından kumanda edilen yelkenli ve çift dümenli bir gemi ile denizin içinde yunuslar görülmektedir. Büyük tesseralar nedeniyle detayları verilmeyen figürlerin opus vermiculatum tekniğiyle canlandırıldığı gözlenmektedir. Yelkeni şişkin bir şekilde yol alan gemiyi, kıçta oturan bir kişi dümen halatlarını tutarak yönlendirmektedir. Hem elbise hem de gemi tasarımında sarıdan kahverengiye varan sıcak renkler tercih edilmiştir. Geminin altında, denizin içindeki canlılardan sadece yunuslar belli olmaktadır. Yeşil köpüklü ve dalgalı denizin içindeki koyu mavi renkli yunusların kuyruklarının üç parçalı olması dönemsel bir özellik olarak görülmektedir.

Sonuç olarak; İznic'te bulunan Gemi ve Av Mozaikleri'nin ortaya çıkarılan bölümlerindeki stilistik ve teknik özelliklere bakılarak, MS 3.-4. yüzyıllara ait bir yapıda kullanıldığı düşünülmektedir. Benzer örnekler ışığında bu tür gemi ve av sahnelerinin genellikle Roma villalarında ana mekânın etrafında yer aldığı bilinmektedir. Böylece bu yapının kent içindeki bir "Villa Urbana" olduğunu söylemek mümkündür. Mozaik de muhtemelen sütunlu bir ana mekânın etrafında yer alan bir koridor üzerine döşenmiş olmalıydı.

Anahtar Kelimeler: İznic, Roma Mozaikleri, Gemi Tasviri, Av Sahnesi, Villa Urbana.

SHIP AND HUNTING MOSAICS IN NICAEA

ABSTRACT

Following the discovery of a mosaic pavement during a trial excavation conducted under the supervision of specialists from the İznik Museum Directorate in Eşrefzade Neighborhood, İznik, the area was designated as a First-Degree Archaeological Site by Decision No. 14162 dated 17 April 2025, and rescue excavations were subsequently initiated.

Excavations carried out within an area measuring approximately 5×10 m revealed a mosaic floor composed of three emblemata at a depth of 3.25 m below the present ground level, situated among various architectural remains. Adjacent to the mosaic, a column base associated with a wall alignment was also uncovered. The entire corridor, approximately 2 m in width, was paved with mosaic decoration bordered by an ivy-scroll motif. Set against a background composed of a three-colored tangent-circle pattern are three emblemata of varying dimensions, one of which is only partially preserved.

Although the composition of the severely damaged emblemata, of which more than half is missing, cannot be reconstructed with certainty, it is thought to depict a hunter and a bull in an attack scene. The emblemata measuring 58×94 cm, designated as the Hunting Scene, portrays a lion attacking an Anatolian wild goat (*Capra aegagrus*). Positioned immediately behind the goat as it runs to the right, the lion is shown rearing on its hind legs at the moment of attack. The sense of movement is skillfully rendered through the detailed depiction of the animals' limbs and tense musculature.

The Ship Scene, measuring 58×76 cm and constituting the principal subject of this study, depicts a sailing vessel with twin rudders navigated by a single figure, accompanied by dolphins swimming beneath it. Despite the relatively large tesserae, which limit the rendering of finer details, the figures display characteristics associated with the *opus vermiculatum* technique. The vessel, advancing under a fully billowed sail, is steered by a seated figure at the stern holding the steering ropes. Warm colour tones ranging from yellow to brown dominate both the garments of the helmsman and the depiction of the ship itself. Beneath the vessel, dolphins are the only clearly discernible marine creatures. Their dark-blue bodies contrast with the green, foaming, and undulating sea, while their tripartite tails appear to represent a stylistic feature characteristic of the period.

Based on the stylistic and technical characteristics observed in the exposed sections of the Ship and Hunting Mosaics from İznik, the mosaic pavement can be attributed to a building dating to the 3rd–4th centuries AD. Comparative evidence suggests that ship and hunting scenes of this type were commonly employed in the decorative programmes of Roman villas, typically arranged around principal reception spaces. Accordingly, the structure may reasonably be interpreted as a *villa urbana* situated

within the urban fabric of Nicaea. The mosaic pavement was most likely laid within a corridor surrounding a colonnaded central hall.

Keywords: Nicaea, Roman Mosaics, Ship Representation, Hunting Scene, Villa Urbana.

* Tolga Koparal, İznik Müze Müdürlüğü, İznik, Türkiye.

E-mail: tolga.koparal@ktb.gov.tr

Ali Kazım Öz, Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Tınaztepe Kampüsü, Buca, İzmir, Türkiye,

E-mail: ali.oz@deu.edu.tr

Gülşen Kutbay, İznik Müze Müdürlüğü Hisardere Kazıları, İznik, Türkiye.

E-mail: kutbaygulsen@gmail.com

Doruk Bayrak, İznik Müze Müdürlüğü, İznik, Türkiye.

E-mail: doruk.bayrak@ktb.gov.tr

Eren Erten Ertem İznik Müze Müdürlüğü, İznik, Türkiye.

E-mail: eren.ertem@ktb.gov.tr

ISSOS EPIPHANEIA (HATAY-ERZİN) STOA THE CALENDAR MOSAIC WITH RURAL ACTIVITIES AND ZODIAC ICONOGRAPHY

Banu Özdilek – H. Onur Tıbikoğlu*

ABSTRACT

The city of Epiphaneia, located today within the borders of Erzin district in Hatay Province, was situated in antiquity in the Issos Plain of the Cilicia Pedias region. Archaeological excavations carried out at Issos Epiphaneia have revealed remarkably well-preserved and original mosaics, particularly in public buildings, dating to the Roman and Byzantine periods. Since 2022, ongoing excavations conducted by our team have brought to light the borders belonging to the months of July and August, as well as a panel representing September. The September panel depicts a scene of grape treading and wine production, and also includes inscriptions referring to the Virgo zodiac sign from Roman astrology, the god Hermes, and the name of the month itself. These findings demonstrate that the mosaic possesses a rich iconographic and epigraphic content. This paper evaluates the Issos Epiphaneia calendar mosaic in light of current archaeological and architectural data. The study first addresses new findings related to stoa architecture, followed by an assessment of the mosaic pavements based on recent excavation results. In particular, the calendar mosaic featuring rural activities and zodiac themes bearing UNESCO Outstanding Universal Value criteria has been reinterpreted in light of these new data. Excavations in the city indicate that construction activities intensified, especially between the 4th and 6th centuries AD, under the influence of Christianity, leading to the increasing importance of religious structures and public spaces in rural settlements. The colonnaded street (Decumanus), approximately 70 meters of which has been uncovered, presents an impressive architectural unity with its basalt paving, pedestrian walkways, and marble columns. Along the stoa portico lining the street, two inscribed dedicatory mosaics and a calendar mosaic depicting the twelve months enriched with rural activities and zodiac representations constitute some of the most significant finds. In the panels of the calendar mosaic, rural activities corresponding to each month are portrayed as personifications, while inscriptions surrounding the figures provide the names of the months in both the Julian and Macedonian calendars, accompanied by poetic texts with seasonal and astrological references. One of the two dedicatory inscriptions at the beginning of the mosaic belongs to Romanos, the Bishop of Epiphaneia. The inscription states that Romanos commissioned the mosaic at his own expense and dedicated it to the city; it also represents the first epigraphic evidence in which the name “Epiphaneia” appears. The second inscription records that an unidentified commissioned the mosaic for the city and expresses the intention that this tradition would be continued by his children. The available data indicate that this mosaic constitutes a unique example among known calendar mosaics, as it combines depictions of rural activities with astrological elements, divine references, and poetic narratives. With its high-quality craftsmanship, rich iconography, large scale, and bilingual inscriptions, the

work reflects the cultural interactions within Cilicia Pedias and demonstrates the collaboration between local and imported mosaic workshops, forming an important part of the Roman mosaic repertoire. Based on stylistic, technical, and epigraphic features, the mosaic is dated to the 6th century AD.

Keywords: Issos-Epiphaneia, Cilicia Pedias, Stoa, Rural Activity Calendar Mosaic, Zodiac Mosaic, Antioch Mosaics, Cilician Mosaics.

ISSOS EPIPHANEIA (HATAY-ERZİN) STOASI KIRSAL AKTİVİTE VE ZODİAK ANLATIMLI TAKVİM MOZAIĞI

ÖZ

Günümüzde Hatay ili Erzin ilçesi sınırlarında yer alan Epiphaneia kenti, antik dönemde Kilikia Pedias bölgesindeki Issos Ovası'nda konumlanmaktaydı. Issos Epiphaneia'da yürütülen arkeolojik kazılarda, özellikle kamu yapılarında Roma ve Bizans dönemlerine tarihlenen, oldukça iyi korunmuş ve özgün nitelikler taşıyan mozaikler gün yüzüne çıkarılmıştır. 2022 yılından bu yana ekibimiz tarafından sürdürülen kazı çalışmaları kapsamında, Temmuz ve Ağustos aylarına ait bordürler ile Eylül ayını temsil eden panel açığa çıkarılmıştır. Söz konusu Eylül panelinde üzüm ezme ve şarap yapımı sahnesi betimlenmekte; ayrıca Roma astrolojisinden Başak (Virgo) burcuna, Tanrı Hermes'e ve ayın adına yer veren yazıtlar dikkat çekmektedir. Bu buluntular, mozaığın hem ikonografik hem de epigrafik açıdan zengin bir içerik sunduğunu göstermektedir. Bildiride Issos Epiphaneia takvim mozaığının güncel arkeolojik, mimari verilerle değerlendirilmiştir. Çalışmada öncelikle stoa mimarisine ilişkin güncel veriler ele alınmış, ardından mozaik döşemeler yeni kazı bulguları doğrultusunda değerlendirilmiştir. Özellikle UNESCO evrensel değer ölçütlerini taşıyan kırsal aktiviteler ve Zodyak temalı takvim mozaığı, yeni veriler ışığında yeniden yorumlanmıştır. Kentte gerçekleştirilen kazılar, özellikle MS 4.-6. yüzyıllarda Hristiyanlığın etkisiyle imar faaliyetlerinin yoğunlaştığını ve kırsal yerleşimlerde dini yapılar ile kamusal alanların önem kazandığını ortaya koymaktadır. Yaklaşık 70 metrelik bölümü açığa çıkarılan sütunlu cadde (Decumanus), bazalt taş döşemesi, yürüyüş koridorları ve mermer sütunlarıyla dikkat çekici bir mimari bütünlük sunmaktadır. Cadde boyunca uzanan stoa portikusunun tabanında yer alan iki ithaf yazıtlı mozaik ile kırsal aktiviteler ve zodyak anlatımlarıyla zenginleştirilmiş 12 aylık takvim mozaığı, buluntuların en önemli unsurları arasında yer almaktadır. Takvim mozaığı panellerinde, her aya karşılık gelen kırsal faaliyetler kişileştirilmiş figürlerle betimlenmiş; figürlerin çevresinde ise ay adlarının hem Jülyen hem de Makedon takvimine göre çift dilli olarak verildiği, ayrıca mevsimsel ve astrolojik göndermeler içeren şiirsel yazıtlara yer verilmiştir. Mozaığın başlangıcında bulunan iki ithaf yazıtından biri Epiphaneia Piskoposu Romanos'a aittir. Bu yazıtta Romanos'un mozaığı kendi imkânlarıyla yaptırarak kente armağan ettiği belirtilmekte olup, aynı zamanda "Epiphaneia" adının epigrafik belgelerde geçtiği ilk örnek olma özelliğini taşımaktadır. İkinci ithaf yazıtı ise kimliği bilinmeyen bir

kişinin şehir adına bu mozaği yaptırdığını ve bu geleneğin çocukları tarafından sürdürüleceğini ifade etmektedir. Elde edilen veriler, söz konusu mozağin; kırsal aktivite sahneleri, astrolojik unsurlar, tanrısal referanslar ve şiirsel anlatımları bir araya getirmesi bakımından, bilinen takvim mozaikleri arasında özgün ve ünük bir örnek olduğunu göstermektedir. İşçilik kalitesi, ikonografik çeşitliliği, boyutları ve çift dilli yazıtlarıyla eser, Kilikia Pedias bölgesindeki kültürel etkileşimleri ve yerel ile ithal mozaik ekollerinin birlikte üretim süreçlerini yansıtan önemli bir Roma dönemi repertuarı sunmaktadır. Stil, teknik ve epigrafik özellikler doğrultusunda mozaik MS 6. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İssos-Epiphaneia, Kilikia Pedias, Stoa, Kırsal Aktivite Takvim Mozaği, Zodiak Mozaği, Antiocheia Mozaikleri, Kilikia Mozaikleri.

* Banu Özdilek, Hatay Mustafa Kemal University, Department of Archaeology İssos-Epiphaneia Excavations, Hatay, Antakya, Türkiye

E-mail: ozdilek.banu@gmail.com

H. Onur Tıbıkoğlu, Archaeologist, Independent Scholar, Türkiye.

E-mail: hsonur@gmail.com

**CALENDAR MOSAIC FROM EPIPHANEIA IN THE ISSOS PLAIN: AN
EVALUATION OF THE PERSONIFICATION OF THE MONTHS AND THEIR
ASSOCIATED ZODIAC SIGNS**

Hatice Pamir*

ABSTRACT

Mosaics depicting ancient calendars typically feature the months alongside the agricultural activities associated with them. Mosaics featuring calendars and months, such as those found in Antioch from the 2nd century onwards, are a widespread theme across a broad geographical area, typically depicting the months or seasons through personification. During excavations conducted between 2016 and 2021 at the Epiphaneia in Issos plain, calendar-themed mosaic panels decorating the colonnaded gallery were discovered. On the southern side of the city's east-west colonnaded street, within the area surrounded by public buildings and situated at the city's centre, the mosaic panels feature figurative depictions of the months of November, December, January, February, and March, along with the names of the months written in Greek and Latin. Each panel features an illustration depicting the personified form of the month and its associated activities, while the Greek verses describe the month's astrological connections. This presentation will examine in detail the relationship between the zodiac signs and the months in the Epiphaneia calendar mosaic.

Keywords: Epiphaneia, Calendar, Zodiac, Personification, Months.

**ISSOS OVASI'NDAKİ EPIPHANEIA'DAN TAKVİM MOZAIĞI: AYLARIN
KİŞİLEŞTİRİLMESİ VE BUNLARLA İLİŞKİLİ BURÇLAR ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME**

ÖZ

Antik takvim temalı mozaikler genellikle ayları ve bunlarla ilişkili tarımsal faaliyetleri tasvir eder. Takvimleri ve ayları konu alan mozaikler —örneğin 2. yüzyıldan itibaren Antakya mozaiklerinde görülenler gibi— geniş bir coğrafi alanda yaygın olarak kullanılan temalardır ve genellikle ayları veya mevsimleri kişiselleştirilerek tasvir eder. Issos ovasındaki Epiphaneia da 2016–2021 yılları arasında yapılan kazılar sırasında sütunlu galeriyi süsleyen takvim temalı mozaik paneller ortaya çıkarılmıştır. Kentin doğu-batı yönlü uzanan sütunlu caddesinin güney tarafında, kamusal yapıların çevrelediği alanda, kentin merkezi konumunda yer alan mozaik panellerde Kasım, Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarının figüratif tasvirleri Yunanca ve Latince yazılmış ay isimleri ile birlikte yer almaktadır. Ayrıca, her panelde, o ayın kişileştirilmiş hali ile o ayın faaliyetlerini gösteren bir illüstrasyon yer alırken, Yunanca dizeler ise ayın astrolojik bağlantılarını anlatmaktadır. Bu sunumda,

Epiphaneia takvim mozağindeki burçlar ile aylar arasındaki ilişki ayrıntılı olarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Epiphaneia, Takvim, Burçlar, Kişileştirme, Aylar.

* Hatice Pamir, Hatay Mustafa Kemal University, Department of Archaeology, Hatay, Türkiye.
E-mail: haticepamir@gmail.com

**ECHOES OF THE EAST: ORIENTAL LUXURY AND PROTO-BYZANTINE
AESTHETICS IN THE “SEASONS” MOSAICS OF THE ROMAN VILLA OF
RABAÇAL (PENELA, PORTUGAL)**

Miguel Pessoa, Sónia Vicente, Ana Ravara*

ABSTRACT

The mosaics of the Roman Villa of Rabaçal are of remarkable artistic merit, particularly the representations of the Seasons of the Year. They offer a fine illustration of the type of work produced in a peripheral area on the western most Atlantic coast during the mid-4th century. These mosaics reveal a distinctive style, refined technical skill and an exquisite reinterpretation of artistic models whose distant parallels suggest the activity of a travelling workshop with Eastern affinities. Influenced by artists associated with the imperial court of Constantinople—the new capital of the Roman Empire in the second third of the 4th century—this work represents, at the present stage of our research, a rare example of proto-Byzantine art in Portugal.

Keywords: Mosaics of the Seasons, Proto-Byzantine, Roman Villa of Rabaçal, Portugal, Echoes of the Orient.

**DOĞU’NUN YANKILARI: RABAÇAL ROMA VİLLASI’NIN (PENELA, PORTEKİZ)
“MEVSİMLER” MOZAIKLERİNDE DOĞULU LÜKS VE PROTO-BİZANS
ESTETİĞİ**

ÖZ

Rabaçal Roma Villası’nın mozaikleri, özellikle de “Yılın Mevsimleri” tasvirleri, olağanüstü bir sanatsal değere sahiptir. Bu mozaikler, 4. yüzyılın ortalarında Atlantik kıyısının en batısındaki bu kenar bölgede üretilen eserlerin niteliğini mükemmel bir şekilde yansıtmaktadır. Bu mozaikler, kendine özgü bir üslubu, rafine bir teknik beceriyi ve sanatsal modellerin zarif bir yeniden yorumlanmasını ortaya koymaktadır; bu modellerin uzak coğrafyalardaki benzerlikleri, Doğu’ya yakınlık gösteren gezici bir atölyenin faaliyetlerini akla getirmektedir. 4. yüzyılın ikinci üçte birinde Roma İmparatorluğu’nun yeni başkenti olan Konstantinopolis’in imparatorluk sarayına bağlı sanatçılardan etkilenen bu eser, araştırmamızın şu anki aşamasında Portekiz’deki proto-Bizans sanatının nadir bir örneğini temsil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mevsim Mozaikleri, Proto-Bizans, Rabaçal Roma Villası, Portekiz, Doğu’nun Yankıları.

* Miguel Pessoa, Conímbriga, Condeixa-a-Nova, Portugal.

E-mail: pesmig@sapo.pt

Sónia Vicente, Principal Investigator, Museum of the Roman Villa of Rabaçal, (Câmara Municipal de Penela), Portugal.

E-mail: sonia.vicente@cm-penela.pt

Ana Ravara, Conservator-Restorer for the Municipality of Penela, Museum of the Roman Villa of Rabaçal (Câmara Municipal de Penela), Portugal.

E-mail: ravara.analuisa@gmail.com

IMAGES OF TIME IN THE ROMAN MOSAICS OF THE DUERO BASIN (CASTILLA Y LEÓN, SPAIN)

Fernando Regueras Grande, Caridad San José*

ABSTRACT

Seven mosaics depicting the seasons are preserved on the Duero Plateau: one urban mosaic, the domus of Pallantia, from the 2nd century, and six villae mosaics from the 4th century, their heyday: Prado (Valladolid), Paradinas (Segovia), Quintanilla de la Cueva, and La Olmeda (Palencia); only one from the first half of the 5th century: Baños de Valdearados (Burgos). A tessellation with the theme of the Annus is also known from Los Mercados, Duratón (Segovia), of uncertain date.

These are always female busts with traditional attributes, but there are many variations, including one that is doubtful: maenad, satyr? (Quintanilla de la Cueva). They occupy secondary spaces, corners, except for a threshold in Paradinas, inside apparatus rooms (triclinia, oeci), thermal baths (tepidarium), or without precise assignment due to their fragmentary nature. They are associated with major myths: the head of Medusa (Pallantia), Diana the Huntress (Prado), the mask of Oceanus (Quintanilla de la Cueva), Achilles on Scyros (La Olmeda).

Keywords: Duero Bassin, Seasons, Female Busts, Annus, Late Mosaics.

DUERO HAVZASI ROMA MOZAIKLERİNDE ZAMANIN TASVİRLERİ (CASTILLA Y LEÓN, İSPANYA)

ÖZ

Duero Platosu'nda mevsimleri tasvir eden yedi mozaik günümüze ulaşmıştır: bunlardan biri 2. yüzyıldan kalma bir kent mozaiği olan Pallantia'nın domus'u; diğer altı mozaik ise bu sanatın altın çağı sayılan 4. yüzyıldan kalma villa mozaikleridir: Prado (Valladolid), Paradinas (Segovia), Quintanilla de la Cueva ve La Olmeda (Palencia); 5. yüzyılın ilk yarından sadece bir tanesi: Baños de Valdearados (Burgos). Annus temalı bir mozaik de, tarihi kesin olarak bilinmeyen Los Mercados, Duratón (Segovia) 'dan bilinmektedir.

Bunlar her zaman geleneksel özelliklere sahip kadın büstleridir, ancak şüpheli olan bir tanesi de dahil olmak üzere birçok varyasyon vardır: maenad, satyr? (Quintanilla de la Cueva). Paradinas'taki bir eşik hariç, bunlar ikincil alanları, köşeleri, odaların (triclinia, oeci) içini, termal banyoları (tepidarium) işgal ederler veya parçalı yapıları nedeniyle kesin bir görevleri yoktur. Bunlar önemli mitlerle ilişkilidir: Medusa'nın başı (Pallantia), Avcı Diana (Prado), Okeanos'un maskesi (Quintanilla de la Cueva), Scyros'taki Akhilleus (La Olmeda).

Anahtar Kelimeler: Duero Havzası, Mevsimler, Kadın Büstleri, Annus, Geç Dönem Mozaikler.

* Fernando Regueras Grande, Benavente Studies Center “Ledo del Pozo”, Spain.

E-mail: fernandoregueras@gmail.com

Caridad San José, Benavente Studies Center “Ledo del Pozo”, Spain.

E-mail: caridadsanjose@gmail.com

MELCHIZEDEK: THE VISUALIZATION OF RITUAL

Sanem Soylu Yılmaz*

ABSTRACT

This article examines the visual representation of the relationship between the figure of Melchizedek and ritual in Early Byzantine art. In the Old and New Testament traditions, Melchizedek is described as both a king and a priest, and in theological interpretations he is regarded as a typological prefiguration of Christ. Through an iconographic analysis of the mosaics of Ravenna and Byzantine manuscript illustrations, the study explores how Melchizedek is depicted as a visible form of ritual.

In Early Byzantine art, representations of Melchizedek are most commonly associated with scenes of offering bread and wine. These images make ritual visible while allowing Melchizedek seen as a foreshadowing of Christ. The role attributed to this figure points to a close integration of iconographic elements with ritual meaning. By examining Ravenna mosaics alongside Byzantine book illustrations in a comparative framework, the study investigates how Early Byzantine visual language contributes to the production of ritual and theological meaning and how ritual becomes visible in Byzantine visual culture. In conclusion, the article argues that Melchizedek in Early Byzantine art should not be understood only as a textual subject. Rather, through iconographic analysis, it explores the theological layers through which ritual meaning was expressed in Early Byzantine art.

Keywords: Byzantium, Melchizedek, Iconography, Liturgy, Sacrament.

MELKİZEDEK: RİTÜELİN GÖRSELLEŞTİRİLMESİ

ÖZ

Bu makale, Melkizedek figürünün erken Bizans sanatında ritüel ile ilişkisinin görsel anlatımını ele almaktadır. Melkizedek, Eski Ahit ve Yeni Ahit metinlerinde hem kral hem de rahip olarak anılmaktadır. Bazı teolojik yorumlarda ise Mesih'in tipolojik öncüsü olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmada, Ravenna mozaikleri ve Bizans dönemine ait kitap resimleri üzerinden yürütülen ikonografik analiz, Melkizedek'in ritüelin somutlaşmış temsili olarak nasıl betimlendiğini göstermeyi amaçlamaktadır.

Erken Bizans sanatında Melkizedek betimlemeleri, genellikle ekmek ve şarap sunma sahneleriyle ilişkilendirilmekte olup ritüeli ortaya koyarken aynı zamanda İsa'nın ön görünümü olarak okunmasını mümkün kılmaktadır. Melkizedek figürüne biçilen bu rol, ikonografik unsurların ritüelle kaynaşmasına işaret etmektedir. Çalışma, Ravenna mozaikleri ve Bizans kitap resimleri bağlamında Melkizedek ikonografisini

karşılaştırmalı olarak incelemeyi hedeflemektedir. Bu örneklerle, erken Bizans görsel dilinin ritüel ve teolojik anlam üretimindeki işlevinin yanısıra Melkizedek'in erken Bizans sanatındaki betimlenişi, ritüelin somut temsilinin Bizans görsel kültürüne nasıl yansıdığına ilişkin ipuçlarını okumaya çalışmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışmada Melkizedek figürünün erken Bizans sanatında yalnızca metne dayalı bir konu olmadığını savunulurken ikonografik analiz, yöntemiyle erken Bizans sanatının teolojik katmanlarını bütüncül şekilde açıklamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Bizans, Melkizedek, İkonografi, Litürji, Sakrament.

* Sanem Soylu Yılmaz, Sanem Soylu Yılmaz, Medeniyet University, Department of Art History, İstanbul, Türkiye.

E-mail: sanem.soylu@medeniyet.edu.tr

THE KALLIOPE MOSAIC IN SİDE: ARCHAEOLOGICAL CONTEXT AND ICONOGRAPHIC INTERPRETATION

Feriştah Soykal Alanyalı*

ABSTRACT

Archaeological investigations conducted between 2023 and 2025 east of the Nymphaeum at Side led to the exposure and detailed documentation of the structure's rear wall as well as architectural elements belonging to its third storey. Excavations in the area east of the Nymphaeum revealed a building complex that had largely been planned and constructed in conjunction with the monument's rear wall. Ceramic finds and stratigraphic evidence provide a terminus post quem in the mid-2nd century AD for both the rear wall of the Nymphaeum and the associated architectural units. Characterized by coherent orientation patterns, regular layouts, and orthogonally arranged walls, these spaces reflect a carefully conceived urban planning scheme.

The spacious rooms, high-quality mosaic pavements, and partially preserved wall paintings uncovered within this complex suggest that the buildings may have been occupied by members of the city's affluent social strata. The investigations further indicate that additional rooms were incorporated into the western and southern parts of the complex from the 3rd century AD onwards. Among the most significant discoveries is a mosaic depicting Kalliope, uncovered in Room E. The archaeological context, particularly the evidence from K. Sond. 8/24, suggests that this mosaic was most likely laid as part of an extensive renovation and reorganization phase carried out towards the end of the 3rd century AD.

The present study aims first to evaluate the Kalliope mosaic within its archaeological context and subsequently to examine its iconographic characteristics and symbolic significance. In doing so, it seeks to interpret the representation within the broader framework of cultural expression in Late Roman Side.

Keywords: Side, Kalliope Mosaic, Nymphaeum, Archaeological Context, Iconography.

SİDE'DEKİ KALLİOPE MOZAIĞI: ARKEOLOJİK BAĞLAMI VE İKONOĞRAFİK YORUMU

ÖZ

2023-2025 yılları arasında Side Nymphaeumu'nun doğusunda yürütülen arkeolojik araştırmalar, yapının üçüncü katına ait mimari elemanların yanı sıra arka beden duvarının açığa çıkarılmasını ve ayrıntılı biçimde belgelenmesini sağlamıştır. Nymphaeum'un doğusunda gerçekleştirilen kazılar sonucunda, büyük ölçüde

Nymphaeum'un arka beden duvarı ile birlikte planlanmış ve inşa edilmiş bir yapı grubu ortaya çıkarılmıştır. Seramik buluntular ve stratigrafik veriler, hem Nymphaeum'un arka beden duvarı hem de bu mekânlar için MS 2. yüzyılın ortalarına işaret eden bir terminus post quem sunmaktadır. Düzenli plan şemaları, birbirleriyle uyumlu yönelişleri ve dik açılı duvar örgüleriyle dikkat çeken bu mekânlar, özenli bir kentsel planlamanın ürünü olarak değerlendirilmektedir. Söz konusu mekânlarda açığa çıkarılan geniş hacimli odalar, nitelikli mozaik döşemeler ve kısmen korunmuş duvar resimleri, yapıların kentün üst gelir gruplarına mensup sakinleri tarafından kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir. Araştırmalar ayrıca, yapı grubunun batı ve güney kesimlerine MS 3. yüzyıldan itibaren yeni mekânların eklendiğini göstermektedir. Bu kapsamda E Mekânı'nda tespit edilen ve Kalliope'yi betimleyen mozaik, yapı kompleksinin en dikkat çekici buluntularından birini oluşturmaktadır. Arkeolojik bağlam ve özellikle K. Sond. 8/24'ten elde edilen veriler, söz konusu mozaığın muhtemelen MS 3. yüzyılın sonlarına doğru gerçekleştirilen kapsamlı bir onarım ve yeniden düzenleme süreci içerisinde döşendiğine işaret etmektedir.

Bu çalışma, Kalliope tasvirli mozaığı öncelikle arkeolojik bağlamı içerisinde değerlendirmeyi, ardından betimin ikonografik özelliklerini ve taşıdığı sembolik anlamları ele alarak Geç Roma Dönemi Side'sindeki kültürel temsil biçimleri açısından yorumlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Side, Kalliope Mozaığı, Nymphaeum, Arkeolojik Bağlam, İkonografi.

* Feriştah Soykal Alanyalı, Anadolu University, Faculty of Letters, Department of Archaeology, Eskişehir, Türkiye.

E-mail: fsoykal@anadolu.edu.tr

SERAPHIM ICONOGRAPHY IN BYZANTINE MOSAICS: THE REPRESENTATION OF A CELESTIAL BEING

Reyhan Şahin*

ABSTRACT

The earliest known visual origins of the seraphim are based on the “uraeus” (winged serpent) motif in Aramaic and Phoenician art. In Aramaic art, they were depicted as hybrid beings with distinct wings and sometimes hands and feet. Seraphim (Hebrew: šērāpîm - “the burning ones”) are beings situated at the highest level of the celestial hierarchy. These protective hybrid creatures of the Near East have transformed into radiant celestial guardians in Byzantine mosaic art. In small objects from the Byzantine period, depictions of seraphim are generally a detail surrounding the central figure; in mosaics (e.g., Hagia Sophia), they are placed on the pendentives supporting the dome, assuming the role of “the powers that bear the heavens.” In Byzantine art, these are schematic depictions with greater abstract and theological depth, where the body is completely covered by wings, and only the face (sometimes resembling a mask) is visible (e.g., Kariye and Pammakaristos).

Keywords: Cherubim, Seraphim, Byzantine Iconography, Mosaics, Wall Paintings.

BİZANS DÖNEMİ MOZAIKLERİNDE SERAPHİM İKONOĞRAFİSİ: GÖKSEL BİR VARLIĞIN TEMSİLİ

ÖZ

Seraphimlerin bilinen en erken görsel kökenleri, Arami ve Fenike sanatındaki “Uraeus” (kanatlı yılan) motifine dayanır. Arami sanatında kanatları belirgin ve bazen elleri/ayakları olan karışık varlıklar olarak tasvir edilmişlerdir. Seraphimler (İbranice: šērāpîm - “yananlar”), göksel hiyerarşinin en üst basamağında yer alan varlıklardır. Yakın Doğu’nun bu koruyucu karışık yaratıkları Bizans mozaik sanatında ışık saçan göksel muhafızlara dönüşmüştür. Bizans Dönemi’nden küçük objelerde seraphim tasvirleri genelde merkezdeki figürü çevreleyen bir detayken; mozaikte (örn. Ayasofya), kubbeyi taşıyan pandantiflere yerleştirilerek “gökyüzünü taşıyan güçler” rolünü üstlenirler. Bizans sanatında vücudun tamamen kanatlarla örtüldüğü, sadece yüzün (bazen maske gibi) görüldüğü daha soyut ve teolojik derinliği olan şematik tasvirlerdir (örn. Kariye ve Pammakaristos).

Anahtar Kelimeler: Kerubim, Serafim, Bizans İkonografisi, Mozaikler, Duvar Resimleri.

* Reyhan Şahin, Bursa Uludağ University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Archaeology, 16059, Görükle, Bursa, Türkiye. E-mail: reyhansahin@uludag.edu.tr

PERSONIFICATIONS OF THE JORDAN RIVER SEEN IN WALL MOSAICS AND FRESCOES DEPICTING SCENES OF JESUS' BAPTISM IN BYZANTINE CIVILIZATION

İtir Lir Tan Senesi, Gülgün Köroğlu*

ABSTRACT

Personification is the representation of human characteristics and virtues, as well as concepts inherent to nature and cosmological elements, in human form. This tradition of representation has found its place in the literature, rhetoric, and visual arts of different geographical regions and cultures throughout history. Contrary to popular belief, personifications are not gods and were not created to be deified. The personifications encountered in Late Roman and Byzantine art are mostly of Hellenistic origin. In Byzantine civilization, human emotions, feelings, and virtues, countries and cities, concepts connected to the cosmos such as the moon, sun, rainbow, winds, seasons, night and day, and natural elements such as earth, sea, and rivers were frequently personified and depicted in works of art alongside their familiar attributes and symbols.

Examples that have survived to the present day show that Christian figurative art emerged in the 3rd century. From the 5th century onwards, personifications are particularly common in religious paintings and other works of art made using mosaic and fresco techniques.

To limit the scope of personifications frequently seen in Byzantine depictions, this study will focus on the scene of Jesus' baptism. The origin of baptism, the most important and indispensable ritual of the Christian faith, is based on the event of Jesus' baptism in the Jordan River by John the Baptist (Ioannes Prodromos), who was also a relative of Jesus. The baptism scene has been frequently depicted in paintings, icons, and reliefs on the walls of Christian religious buildings, especially since the 5th century. The main motif of the scene is Jesus, who is submerged up to his waist in the Jordan River, and John, who is pouring water on or touching Jesus' head. Above Jesus' head is a white dove representing the Holy Spirit. The personification of the Jordan River is always depicted sitting in the river or on the rocks around the river. Similar to the Okeanos iconography commonly seen in Roman depictions, the personification of the Jordan River is invariably depicted. Although Byzantine culture maintained a conservative religious stance, it adapted and utilized the figures and iconographic patterns of Hellenistic and Roman culture and art from its past into its own pictorial art.

Within the scope of this paper, examples from paintings from different periods and regions of Byzantine culture will be given, and the similar and different characteristics of the personifications of the Jordan River in scenes of Jesus' baptism will be introduced.

Keywords: Byzantium, Jesus, Baptism, Personification, Jordan River.

BİZANS UYGARLIĞINDA İSA'NIN VAFTİZİ SAHNELERİNİN BETİMLENDİĞİ DUVAR MOZAİK VE FRESKLERİNDE GÖRÜLEN ÜRDÜN NEHRİ KİŞİLEŞTİRMELERİ

ÖZ

Kişileştirme, insana özgü özellik, erdemler ile doğaya özgü kavramların ve kozmolojik unsurların insan biçiminde temsil edilmesidir. Bu temsil geleneği kendine her dönem farklı coğrafya ve kültürlerin edebiyat, retorik ve görsel sanatlarında yer bulmuştur. Genel kanının aksine kişileştirmeler tanrı değildir ve tanrılaştırmak için yapılmamışlardır. Geç Roma ve Bizans sanatlarında karşılaşılan kişileştirmeler daha çok Helenistik dönem kökenlidir. Bizans uygarlığında insana özgü duygu, his ve erdemler, ülke ve kentler, kozmosla bağlantılı olan ay, güneş, gök kuşağı, rüzgarlar, mevsimler, gece- gündüz kavramları ile doğaya özgü toprak, deniz, akarsular sıklıkla kişileştirilerek eserler üzerinde bilindik atribü ve sembollerle birlikte gösterilmiştir.

Günümüze ulaşan örnekleri üzerinden Hristiyan tasvir sanatının 3. yüzyılda ortaya çıktığı görülür. 5. yüzyıldan itibaren ise mozaik ve fresk teknikleriyle yapılmış dini resimler ve diğer sanat eserleri üzerinde kişileştirmelere özellikle rastlanılmaktadır.

Bizans tasvirlerinde sıkça görülen kişileştirmeler konusunu sınırlandırmak açısından bu çalışmada İsa'nın Vaftizi sahnesi ele alınacaktır. Hristiyan inancının en önemli en olmazsa olmaz ritüeli olan vaftizin kökeni, İsa'nın akrabası da olan Yahya (Ioannes Prodromos) tarafından Şeria (Ürdün) Nehri'nde vaftiz edilmesi olayına dayanmaktadır. Özellikle 5. yüzyıldan Hristiyan dini yapılarının duvarlarındaki resimler, ikonalar ve kabartmalarda vaftiz sahnesi sıklıkla işlenmiştir. Sahnenin ana motifi Şeria (Ürdün) nehrinin içinde yarı bedenine kadar girmiş olan İsa ve İsa'nın başına su döken ya da dokunan Yahya'dır. İsa'nın başının üst kısmında Tanrının Ruhunu temsil eden beyaz güvercin bulunmaktadır. Nehrin içinde ya da nehrin etrafındaki kayalıklar üzerinde oturur vaziyette Ürdün nehrinin kişileştirmesine mutlaka yer verilmiştir. Roma tasvirlerinde görmeye alışık olunan Okeanos ikonografisine benzer şekilde Şeria nehrinin kişileştirmesi mutlaka betimlenmiştir. Bizans kültürü muhafazakâr dini bir tutum içinde olmakla birlikte geçmişinden gelen Helenistik ve Roma kültür ve sanatının figür ve ikonografik kalıplarını kendi resim sanatına uyarlayarak kullanmıştır.

Bu bildiri kapsamında Bizans kültürünün farklı dönem ve bölgelerindeki resimlerinden örnekler verilerek İsa'nın Vaftiz sahnelerindeki Şeria Nehri kişileştirmelerinin benzer ve farklı özellikleri tanıtılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bizans, İsa, Vaftiz, Kişileştirme, Ürdün Nehri.

* İtir Lir Tan Senesi, Independent Researcher, Italy. E-mail: itirlir@gmail.com

Gülğün Köroğlu, Department of Art History, Faculty of Arts and Sciences, Mimar Sinan University of Fine Arts Bomonti Campus, Şişli, İstanbul, Türkiye,

E-mail: gulgun.koroglu@msgsu.edu.tr

SEASONAL PERSONIFICATIONS IN THE AMISOS MOSAIC

Nur Deniz Ünsal, Derya Şahin*

ABSTRACT

The Amisos Mosaic, discovered in 1958 in the ancient city of Amisos and now exhibited in the Samsun Archaeology Museum, is one of the most significant Roman-period mosaics in Anatolia. The mosaic originally covered an area of 56 square meters and consisted of ten panels arranged around a central scene depicting Achilles and Thetis. Among its most notable features are the personifications of the four seasons placed in the corners of the central panel.

The seasonal figures are represented through symbolic human forms and attributes. Autumn appears as a female figure crowned with vine branches and grape leaves, symbolizing harvest and abundance. Summer is depicted as a female figure adorned with seasonal attributes associated with warmth and fertility. Spring is represented by a woman wearing a floral crown, emphasizing renewal and growth. Winter differs from the others, appearing as a male figure wrapped in a mantle, reflecting the harshness and severity traditionally associated with the season.

The study places these depictions within the broader context of Roman and Hellenistic art. Seasonal personifications became increasingly popular in Roman mosaics from the second century AD onward and were commonly associated with prosperity, agricultural cycles, and cosmic order. Their iconography drew heavily from the Greek Horae, divine figures connected with nature and the passage of time.

Comparative evidence from Antioch, North Africa, Britain, Cyprus, and Anatolia demonstrates regional variations in the representation of the seasons. While some mosaics emphasize agricultural activities, others reflect social hierarchy, religious symbolism, or local customs. The Amisos Mosaic exemplifies the fusion of artistic tradition, mythology, and cultural symbolism, illustrating how seasonal imagery functioned as a visual expression of prosperity, harmony, and the relationship between humans, nature, and the divine in the Roman world.

Keywords: Amisos Mosaic, Season Personifications, Roman Mosaic Art, Iconography of Seasons, Achilles and Thetis Panel.

AMİSOS MOZAIĞİNDE MEVSİMLERİN KİŞİLEŞTİRİLMİŞ TASVİRLERİ

ÖZ

Amisos Mozaïği, 1958 yılında antik Amisos kentinde bulunmuş ve günümüzde Samsun Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen önemli bir Roma Dönemi eseridir. Yaklaşık

56 m² büyüklüğündeki mozaik, merkezde Akhilleus ve Thetis sahnesinin yer aldığı on panelden oluşmaktadır. Mozaığın en dikkat çekici bölümlerinden biri, merkez panelin köşelerine yerleştirilmiş olan mevsim personifikasyonlarıdır.

Mevsimler insan figürleri aracılığıyla sembolik biçimde tasvir edilmiştir. Sonbahar, başında asma dalları ve üzüm yapraklarından oluşan bir taç taşıyan kadın figürüyle betimlenmiş, böylece hasat ve bereket vurgulanmıştır. Yaz mevsimi, sıcaklık ve verimlilikle ilişkilendirilen özelliklere sahip kadın figürüyle temsil edilmiştir. İlkbahar, çiçeklerden oluşan bir taç taşıyan kadın figürü olarak tasvir edilmiş ve doğanın yeniden canlanmasını simgelemiştir. Kış ise diğerlerinden farklı olarak başını ve vücudunu örten bir pelerine betimlenen erkek figürü şeklinde gösterilmiş, mevsimin sert karakteri yansıtılmıştır.

Çalışma, bu tasvirleri Roma ve Helenistik sanat geleneği içinde değerlendirmektedir. Mevsim alegorileri özellikle MS 2. yüzyıldan itibaren Roma mozaiklerinde yaygınlaşmış, tarımsal döngüler, bereket, refah ve kozmik düzenin sembolü hâline gelmiştir. Bu ikonografinin kökeni, doğa ve zamanla ilişkilendirilen Yunan Hora'larına dayandırılmaktadır.

Antakya, Kuzey Afrika, Britanya, Kıbrıs ve Anadolu'dan örneklerle yapılan karşılaştırmalar, mevsim tasvirlerinin bölgesel farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Amisos Mozaığı, mitoloji, sanat ve sembolizmi bir araya getirerek Roma dünyasında insan, doğa ve ilahi düzen arasındaki ilişkiyi yansıtan önemli bir kültürel miras örneğidir.

Anahtar Kelimeler: Amisos Mozaığı, Mevsim Personifikasyonları, Roma Dönemi Mozaikleri, Mevsim İkonografisi, Akhilleus ve Thetis.

* Nur Deniz Ünsal, Bursa Uludağ University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Archaeology, 16059, Görükle - Bursa, Türkiye.

E-mail: ndunsal@uludag.edu.tr

Derya Şahin, Bursa Uludağ University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Archaeology, 16059, Görükle, Bursa, Türkiye.

E-mail: dsahin@uludag.edu.tr

MOSAIC REPRESENTATIONS AND SCENES EVOKING TIME

Sebastián Vargas-Vázquez, Alba Gómez Romero, Celia Naranjo Cruz*

ABSTRACT

Roman mosaics feature a wide variety of direct representations of time, such as the seasons of the year or calendars. However, beyond these explicit allegories, some of them feature figurative elements and scenes intrinsically related to time. Such is the case with depictions of hunts, in which the animal species vary according to the season, or of festivities with specific dates, as well as celebrations linked to agricultural cycles, such as the grape harvest, or activities dependent on seasonal conditions, such as navigation, subject to the climatic possibilities of the moment. In some cases, even when the reference to time is presented directly, original iconographic formulas are employed, such as the use of animals to symbolise the seasons.

In this study, we aim to highlight the relevance of these images as symbolic manifestations of time and their importance within Roman culture. The analysis will be limited to the geographical area of Roman Hispania, with special attention to the province of Baetica.

Keywords: Roman Mosaics, Temporal Symbolism, Seasonal Iconography, Roman Hispania, Baetica.

ZAMANI ÇAĞRIŞTIRAN MOZAIK TASVİRLERİ VE SAHNELER

ÖZ

Roma mozaiklerinde yılın mevsimleri veya takvimler gibi zamanın doğrudan temsillerine ilişkin çok çeşitli betimlemeler bulunmaktadır. Ancak bu açık alegorilerin ötesinde, bazı mozaikler zaman kavramıyla özünde ilişkili figüratif unsurlar ve sahneler de içermektedir. Mevsime göre değişen hayvan türlerinin yer aldığı av sahneleri, belirli tarihlerde gerçekleştirilen festivaller, üzüm hasadı gibi tarımsal döngülerle bağlantılı kutlamalar ve belirli dönemlerin iklim koşullarına bağlı olan denizcilik faaliyetleri bunun örnekleri arasındadır. Bazı durumlarda zaman kavramı doğrudan ifade edilse bile, mevsimlerin hayvanlar aracılığıyla simgelenmesi gibi özgün ikonografik formüller kullanılmıştır.

Bu çalışmada, söz konusu imgelerin zamanın sembolik tezahürleri olarak taşıdığı önemi ve Roma kültürü içindeki yerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Araştırma, Roma Hispanyası coğrafi bölgesiyle sınırlandırılmış olup, özellikle Baetica eyaleti üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Roma Mozaikleri, Zaman Sembolizmi, Mevsim İkonografisi, Roma Hispanyası, Baetica Eyaleti.

* Sebastián Vargas-Vázquez, University of Seville, Department of Prehistory and Archaeology, Seville, Spain.

E-mail: svargas2@us.es

Alba Gómez Romero, University of Seville, Department of Prehistory and Archaeology, Seville, Spain.

E-mail: algo@hotmai.es

Celia Naranjo Cruz, University of Seville, Spain.

E-mail: cnarcru@gmail.com

DEPICTIONS OF THE CALENDAR AND THE PLANETARIUM IN ROMAN MOSAICS FROM THE IBERIAN PENINSULA

Sebastián Vargas-Vázquez, Alba León López, Alberto Villarejo de Torres*

ABSTRACT

This work aims to highlight the importance of representations of the calendar and the planetarium in Hispanic mosaics. An in-depth analysis will be carried out to highlight their distribution within the framework of ancient Roman Hispania, as well as their iconographic and artistic characteristics and peculiarities, meaning, chronology, etc. At the same time, we will develop a comparative analysis to unravel the most notable similarities and convergences among the different examples with related themes.

Our interest in this topic arises from our recent study of a new mosaic depicting the calendar in the town of Adamuz (Córdoba, Spain), which, despite being badly damaged, displays(preserves) elements of great value and significance.

Keywords: Hispanic mosaics, Baetica, Cyclical-Seasonal Iconography, Adamuz Mosaic, Functionality.

İBER YARIMADASI ROMA MOZAIKLERİNDE TAKVİM VE KOZMİK DÜZEN TASVİRLERİ

ÖZ

Bu çalışma, İspanyol mozaiklerinde takvim ve planetaryum tasvirlerinin önemini vurgulamayı amaçlamaktadır. Antik Roma Hispaniya'sı bağlamında bu tasvirlerin dağılımının yanı sıra ikonografik ve sanatsal özellikleri, benzersizlikleri, anlamları, kronolojileri vb. unsurları ortaya koymak üzere derinlemesine bir analiz yapılacaktır. Aynı zamanda, ilgili temalara sahip farklı örnekler arasındaki en dikkat çekici benzerlikleri ve örtüşmeleri ortaya çıkarmak için karşılaştırmalı bir analiz geliştirilecektir.

Bu konuya olan ilğimiz, Adamuz (Córdoba, İspanya) kasabasında takvimi tasvir eden yeni bir mozaik üzerine yaptığımız son çalışmadan kaynaklanmaktadır. Bu mozaik, ciddi şekilde hasar görmüş olmasına rağmen, büyük değer ve öneme sahip unsurları sergilemektedir (korumaktadır).

Anahtar Kelimeler: İspanyol Mozaikleri, Baetica, Döngüsel-Mevsimsel İkonografi, Adamuz Mozaïği, İşlevsellik.

* Sebastián Vargas-Vázquez, University of Seville, Department of Prehistory and Archaeology, Seville, Spain.

E-mail: svargas2@us.es

Alba León López, University of Seville, Department of Prehistory and Archeology, Seville, Spain.

E-mail: albaleonlopez@hotmail.es

Alberto Villarejo de Torres, University of Seville, Department of Prehistory and Archeology, Seville, Spain.

E-mail: albvilde1@alum.us.es

THE IMAGE OF WIND IN THE ANCIENT ROMAN MOSAIC ART: THE EVOLUTION OF ICONOGRAPHY. WINDS AS A PART OF COSMOGONY

Ekaterina Zhurbina*

ABSTRACT

This research covers the important problem of the representation of Winds in the art of Late Antiquity, particularly in Roman mosaics, where Winds appear as a part of cosmogony. The author discusses various iconographic and stylistic characteristics of the images from Greek period till the Roman one. The image of Wind in the ancient literature is accepted as a firm base of the consideration of its development not only within the mosaic art, but also in sculpture, black- and red-figure pottery etc.

By the end of the Roman Empire (III-IV CE) we can find a number of roman art pieces in which the Winds began to represent a specific and quite significant part of the cosmos. This was also reflected in the literature of the period, in the works of Nonnus of Panopolis and Quintus Smyrnaeus. Iconographically such images are very similar to those known from earlier monuments, where the Wind was depicted as a natural phenomenon: a male head, with or without wings on the forehead, with puffed-out cheeks, sometimes streams of air burst from the mouth, rendered in a highly schematic manner. In this case, the images of the Winds remain anthropomorphic, but their representation is reduced to a dry formula, a symbol entirely detached from any mythological context. On the one hand, the Winds preserve their function as gods of air currents, on the other hand, this function assumes an entirely different quality: they become not only the Seasons, the Winds themselves, but also the “gatekeepers” of the zodiacal circle. This study attempts to examine the connection between the emergence of a large number of depictions of the Winds in not common iconography and the spread of the ancient Persian cult of Mithras throughout the Late Empire.

Keywords: Late Antiquity, Roman Mosaics, Wind Iconography, Cosmology, Mithraism.

ANTİK ROMA MOZAIK SANATINDA RÜZGÂR İMAJI: İKONOĞRAFİNİN GELİŞİMİ. KOZMOGONİNİN BİR PARÇASI OLARAK RÜZGÂRLAR

ÖZ

Bu çalışma, Geç Antik Çağ sanatında, özellikle de Roma mozaiklerinde kozmogoninin bir unsuru olarak karşımıza çıkan Rüzgârların (Winds) temsili gibi önemli bir sorunu ele almaktadır. Yazar, Yunan döneminden Roma dönemine kadar uzanan süreçte bu tasvirlerin çeşitli ikonografik ve üslupsal özelliklerini incelemektedir. Antik literatürdeki Rüzgâr imgesi, yalnızca mozaik sanatındaki gelişiminin değil,

aynı zamanda heykeltraşlık, siyah ve kırmızı figürlü seramikler gibi diğer sanat dallarındaki dönüşümünün değerlendirilmesinde de sağlam bir temel olarak kabul edilmektedir.

Roma İmparatorluğu'nun son dönemlerinde (MS 3.-4. yüzyıllar), Rüzgârların kozmik düzenin belirli ve oldukça önemli bir unsurunu temsil etmeye başladığı çok sayıda Roma sanat eserine rastlanmaktadır. Bu durum, dönemin edebiyatına da yansımış; özellikle Panopolisli Nonnos ile Smyrnalı Quintus'un eserlerinde kendine yer bulmuştur. İkonografik açıdan bu tasvirler, Rüzgârın doğal bir fenomen olarak betimlendiği daha erken dönem anıtlarında görülen örneklerle büyük ölçüde benzerlik göstermektedir: alın kısmında kanat bulunan ya da bulunmayan erkek başı, şişkin yanaklar ve kimi zaman ağızdan dışarı taşan hava akımları, oldukça sematik bir üslupla işlenmiştir.

Bu bağlamda Rüzgâr tasvirleri antropomorfik niteliklerini korumakla birlikte, temsil biçimleri kuru bir formüle, her türlü mitolojik bağlamdan koparılmış bir simgeye indirgenmiştir. Bir yandan Rüzgârlar hava akımlarının tanrıları olarak işlevlerini sürdürürken, diğer yandan bu işlev tamamen farklı bir anlam kazanmıştır: artık yalnızca Mevsimleri ve Rüzgârları temsil etmekle kalmayıp, aynı zamanda zodyak çemberinin "bekçileri" olarak da algılanmışlardır.

Bu çalışma, alışılmış ikonografik şemaların dışında gelişen rüzgâr tasvirlerinin sayısındaki dikkat çekici artış ile, Antik Pers kökenli Mithras kültürünün Geç Roma İmparatorluğu boyunca yayılması arasındaki olası ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Geç Antik Çağ, Roma Mozaikleri, Rüzgâr İkonografisi, Kozmoloji, Mitraizm.

* Ekaterina Zhurbina, Tbilisi, Georgia.

E-mail : ekajurbina@gmail.com

